.10901

¡¡TRAMPAS!!

Comedia en tres actes y en vers

original de

Manel Rovira y Serra

Estrenada en lo *Teatro Romea*, la vetlla del 14 de Janer de 1896.

PREU: DOS PESSETAS

BARCELONA

Francisco Badia, impresor, Dou, 14

1896

13

¡¡TRAMPAS!!

¡¡TRAMPAS!!

Comedia en tres actes y en vers

original de

Manel Rovira y Serra

Estrenada en lo *Teatro Romea*, la vetlla del 14 de Janer de 1896.

BARCELONA

Francisco Badia, impresor, Dou, 14

1896

Al distingit home públich

Don Joaquim Sostres Rey

No com á polítich l' hi dedico las mevas **¡¡Trampas!!**; *las hi dedico com á penyora de la nostre bona amistat.*

S. S. S.

Manel Rovira y Serra.

Aquesta obra es propietat de son autor y ningú podrá, sens lo seu permís, traduhirla, representarla ni reimprimirla en Espanya, possesións d' Ultramar, ni en los punts ab los quals s' hajan celebrat ó se celebrin posteriorment á aquesta publicació, tractats internacionals de propietat literaria.

L' encarregat de la *Galeria d' obras liricas y dramáticas*, D. Joan Molas y Casas es l' únich autorisat pera concedir ó negar lo permís de representació y cobro de drets.

Queda fet lo dipósit que marca la lley.

REPARTIMENT

PERSONATJES	ACTORS
Anita.	*D.ª Adela Clemente*
Roseta	» *Carmen Planas*
Paco.	*D. Hermenegild Goula*
Ramon	» *Jaume Capdevila*
L' oncle Roig	» *Iscle Soler*
L' oncle Llorens	» *Carlos Rubio*
Carlos	» *Ernest Fernández*
Ricardo.	» *Llorens Capdevila*
Un camarer de 'l Zuis . . .	» *Francesch Ferrer*

Dreta y esquerra: La del actor.

L' acció: Barcelona.

Epoca: Darrerías del sigle XIX y vigilias de Nadal.

Director artístich: **D. Hermenegild Goula.**

Acte primer

Sala d' espera del pis d' un metje acomodat, decorada ab luxo relatiu; al fondo porta de sortida al recibidó, en el que s' hi veurá un parayguero y un aparato de centro per gas; en lo fondo del recibidor, la porta d' entrar en lo pis, ab timbre, mirador y tirador; porta que s' obrirá sempre per dins y veyentse be la cara de devant que figuri donar al replá de l' escala; á l' esquerra dos portas d' habitacions; á la dreta y en primer terme un altre porta; en segon terme balcó que figura donar sortida al cel-obert de la casa.

MOBLES

Una taula de centre, gran, ab tapete, un jerro artístich y algún llibre d' encuadernació luxosa; á la dreta, y en primer terma, una tauleta ab recado d' escriurer; en las parets figuras de medicina, quadros, sillería complerta distribuida convenientment.

L'acció comensa á las vuit del dematí y acaba ans del mitj dia.

ESCENA PRIMERA

PACO, que usará batín y sabatillas, despedint desde la porta del pis á companys que haurán acabat de sopar ab ell. RAMON plegant lo serviment del sopar, que 's trovará sobre la taula del centro y colocant los objectes en un caixó de Restaurant, qu' estará sobre dos cadiras del fondo esquerra.

PACO Abur; salud y pessetas.
—Sí, al Zuis; no faré tart.

RAM. (¿Encara no 'n tenen prou

675102

després d' aqueix gran sopar,
que ha comensat ab la lluna
y ha acabat cantant el gall?)

PACO (*Baixant al prosceni.*)
¡Qué felissos!

RAM. (Pagant tú,
ó be 'ls oncles qu' es igual.)

PAÇO (*Disposantse a escriurer en la tauleta de la dreta*)
Are escriuré á 'n els padrins
que 'l bateig s' ha consumat,
y que tota la familia
segueix...

RAM. (*Per una plata esquerdada.*)
¡Don Paco!

PACO ¿Qué hi há?

RAM. Miri, una plata trencada.

PACO Pénjatela al cap del nas.
(*Escriu una carta rihent d' entant en tant exajeradament.*)

RAM. Es que quant torni 'l caixó
passarán revista y... pam;
si en lloch de pisa sencera
hi trovan testos, veurá
com jo seré 'l responsable
de pagalshi 'ls plats trencats.
(Ni m' escucha; ¡que ditxós!
es l' home mes tranquilás
qu' he conegut en ma vida;
¡válgam Deu! ¡que 'n fará d' anys!
(*Pel contingut d' una botella de champany.*)
¡Ola! 'm sembla que á n' aquesta
casa encara hi ha habitans;
¡salau! y qu' es una ampolla
de las del pet; de Champany!
(*Veu y fa esgarrifansas*)
Quin mal gust! si fins es agre;
es que potser s' ha esbravat
hi ha perdut tota la forsa

del vapor.

(*Per una ampolla de Jerez.*)

Ah! ja! ja! veyám;
aquesta es de *Jerez seco*;
donchs, que ho siga de vritat,
deixaré l' ampolla seca
y 'l meu coll humit.
(*Veu y figura empasarse un tros de tap de l' ampolla.*)

¡Ay! ¡ay!

PACO Ara 'l sobre y á l' avio.

RAM. ¡Ay!

PACO ¿Que tens?

RAM. Un tros de tap.

PACO ¿Que t' empatollas?

RAM. No es res.
(¡Y me 'l sento coll avall!)

PACO (*Escriu 'l sobre.*)
Provincia de Tarragona.

RAM. (¡No hi ha mes m' haig de purgar!)

PACO Señor Don Baudilio Roig.

RAM. (¿Y si no surt com ho faig?)

PACO Hacendado.

RAM. (¡Mare meva!)

PACO Por Cambrils.—Manso de dalt.
Ah! ja! ja! ja n' hem fet una;
Are l' altre ben igual,
cambiant solsameni lo nom
del meu fill...
(*Rihent.*) axió es mes gran;
tenir fills que son llegítims
sens que m' hagi casat may.
(*Copia la primera carta.*)

RAM. (Potser dihentli, ell me daria
un remey per treure 'l tap;
com qu' es metja; pro quin metja!
que á 'n els bons posa malalts
y á 'n els malalts los ajuda

á que morin mes aviat.
Diu que aixís 'ls estalvia
'ls disgustos y 'ls afanys
que durant la vida 's passan.

PACO (*Per lo qu' escriu.*)
Si ell sabés... ¡quin desengany!

RAM. No crech que ho diga per éll;
perque 'ls puch assegurar
que res d' aqueix mon l' apura;
y lo que també es vritat,
y 'n soch jo un bon testimoni,
es que á ningú apura may;
ni apura 'ls puros que fuma,
y aixó que 'n fuma á grapats,
perque jo de las burillas
que deixa sense apurar
penso ferne picadura
per véndremela de frau.
¡Ay! ara se 'm atravessa!

PACO Llestos; 'l sobre y en paus.

RAM. (¡Ay!)

PACO Provincia de Gerona.

RAM. (Mireu que soch desgraciat!

PACO Senyor Don Lorenzo Pous:
Farmacia del Ampurdán.
Vilamacolúm.

RAM. (Potser
fenme una frega!)

PAÇO (*A Ramon.*) ¿Ja estás?

RAM. Desseguida.

PACO ¡Quina calma!

RAM. Es que s' ha de colocar
ab cuidado.

PACO (Que mentidas;
llegimne una.)

RAM. (¡Malehit tap!)

PACO (*Llegint.*)

«Barcelona, etcétera, etcétera...
«Padrino...» ¡quin disbarat!

RAM. (Una carta?)

PAÇO No li clavo
padrí y no tio... endevant;
be 's compren; com que soch pare
novici, no se 'l que 'm faig.
((*Per la carta qu' ha esmenat.*)
Aixís; «Apreciable tio:
»se acaba de celebrar...»
aquí, coma.

RAM. (¿Coma diu?)

PACO «Con toda felicidad
»el bautizo de mi hijo...
¿Que?... ¡Ramon!

RAM. Vosté dirá.

PACO Estich en dupte; 't recordas
del nom del meu fill?

RAM. Tap... ¡ay!
com vol que jo me 'n recordi
si encara no sé si es nat.

PACO Vaja, vaja; fora bromas.

RAM. Parlo de sério.

PACO Ja ho sabs
que de fills de carn y osssos
per ara no 'n tinch pas cap:
vull dirte 'l fill que suposo
que ha nascut del suposat
matrimoni, qu' he contret,
ab carinyo sens igual,
ab la suposada dona,
de 'ls suposats capitals.

RAM. Sí ja l' havia entés.

PACO Quinas ganas
de ferme cremar las sanchs.
Donchs si m' es entés perqué
m' ho preguntas ¡cap cigrany!

RAM. Perqué?

PACO Perqué?
RAM. Li confesso;
goso veurel enfangat
entre mitj de tantas bolas
que vosté pasta...
PACO ¡Animal!
RAM. Vosté diu moltas mentidas
y per dirlas y semblar
á tots aquells que no son
gens tontos, tant sols vritats,
es precís molta memoria,
molta calma y un gran cap;
y com vosté no te calma,
ni memoria ni 'l cap clá,
per que 'l joch y las fandillas
y 'ls teatros y 'ls saraus
y las trampas y 'ls trapillos
tot l' hi han desgabellat;
convé qu' un li porti 'ls llibres
que sigui entés y com cal,
perque en un registre apunti,
ab ordre y ab fulls apart,
las bolas que vosté pasta,
perque á ningú crech capás
per sabi y felís que sigui,
que retinga en lo seu pap
lo motllo de fer mentidas
qu' en lo cap de vosté cap.
PACO *(Que l' ha escoltat ab flema.)*
Sabs que 'ts molt desvergonyit?
RAM. Com vosté si fá ó no fá.
PACO *(Enfadantse per moments.)*
Insolent!
RAM. Vosté m' ensenya.
PACO Fora de casa!
RAM. Al instant;
paguim un any de soldada
y els diners enmetllavats

y m' allunyo de vosté
per no tornarhi ja may.

PACO ¿Es á dir que segons sembla
tu aquí ets l' amo y jo 'l criat?

RAM. Com diu 'l ditxo que mana
qui paga; vosté dirá.

PACO Ves al dimoni.

RAM. Bon vent.

PACO Aixís t' ofeguis.

RAM. Nadant.

(*Paco enfadat desapareix per la primera esquerra, tancant de rebot la porta, enduhentse las cartas qu' estaba escribint; al final d' aquesta escena, Ramon ja haurá acabat de treurer lo serviment de taula; queda aquesta cuberta ab un tapete y posanti sobre un jerro apropiat y alguns llibres d' encuadernació luxosa.*)

ESCENA II

RAMON, rihent exajeradament

RAM. En quant rich una miqueta
tot me sua... ¡qu' es estrany!
potser sechsejantme 'l ventre
lo tap me baixará avall;
veliaquí la gran manera
de sortir d' aqueix mal pás.
(*Timbre de la porta.*)
Trucan; ¿Será algun inglés?
potse 'l de 'ls mobles; vejám.
(*Mirant per la reixeta.*)
Si senyora; (la vehina)
fassi 'l favor; pot passar.

ESCENA III

RAMON, ANITA vestida relativament ab luxo; pero sense sombrero com per fé una visita á un vehí.

ANI. ¿Conqué 'l trovo?
RAM. Mortifiquis
una mica, que al instant...
(Fent indicació d' entrar a l' habitació de Paco.)
ANI. No; no li passi recado;
perque si no li sab mal
l' ocasió aprofitaré
per parlarli...
RAM. Vol callar.
ANI. A la qüenta la cambrera
m' ha dit que l' havia enterat
ja, de...
RAM. (*Contesta sempre ab intenció maliciosa.*)
Si senyora, si;
com que som coneguts d' anys
y ademés ella m' estima
y jo també á n' ella... sab...
y entre tots dos los secrets
no 's rovellan... ¿enten?
ANI. (*Ab intenció.*) Ja.
RAM. Va dirmho: La senyoreta
está boja...
ANI. ¿Com?
RAM. De tant
que estima á n' el teu senyó.
ANI. Be, l' estimo; aném á pams.
Jo soch viuda...
RAM. Ja ho sabía.
ANI. Y rica.
RAM. N' estich al cas.
ANI. Qui li ha dit?

RAM. Veurá; la Rosa...
com que som coneguts d' anys
y ademés ella m' estima
y jo també á n' ella... sab...
ANI. Si: y entre tots dos los secrets
no 's rovellan...
RAM. Aixó.
ANI. Ja.
RAM. La bossa meva es la seva...
ANI. Y la seva...
RAM. Es tot igual...
ANI. Donchs com deya: jo soch viuda
y hereva d' un militar
ab qui 'm vaig casar per forsa
per respecte als meus papás;
mes com siga qu' ell tenía
la friolera de vint anys
mes que jo, era de lley;
al poch temps de ser casat
el pobre...
RAM. Si... lo que passa.
ANI. 'S vá morir.
RAM. Corsecat.
ANI. Perqué ho diu?
RAM. Ah! aixó ho suposo.
ANI. ¿Es que la cambrera...
RAM. Y cá!
La Rosa d' aixó no 'n parla;
si es un ángel... caminant.
ANI. Aixís es que li confesso,
com si no m' hagués casat;
lo meu cor verge d' amor,
no s' havía fixat may
en cap home; mes un dia,
per sort ó fatalitat,
vaig coneixe á n' el seu amo.
RAM. (Mal encuentro!)
ANI. ¡Y va sé estrany!

Desde allavors lo que 'm passa
no m' havía passat may.

RAM. (No sé si m' ha prés per quinto
ó potser per capellá.)

ANI. Aquestas revelacións
de moment li semblarán
impropias d' una senyora,
pro com siga que 'ls hi faig
perque la meva cambrera
m' ha dit «li pot parlar clá»;
y además com ja soch viuda...

RAM. Pro jo solté.

ANI. Vosté array.

RAM. Pobre de mí!

ANI. La Roseta
m' ha dit que vosté es molt llarch.

RAM. (M' haurá pres la mida.) Sí?
no es cert, soch molt ignorant;
á n' á mi, tothom m' enganya;
fins la Rosa.

ANI. (*Ab intenció.*) No ho crech pas.
¿Y diguim, vosté 'l coneix
á fondo?

RAM. Qui! á n' ell? ¡Oh! ¡Y tant!

ANI. ¿Vol ferme 'l favor?...

RAM. Preparis
á escoltarme.
(*Invitantla á seurer: Anita ho fá.*)

ANI. Pot parlar.
(No té mal gust la cambrera!)

RAM. (Quin xasco que t' endurás!)
(*Titubejant.*)
Be, veurá ¿no está pas débil?

ANI. (*Ab estranyesa.*) ¿Débil?

RAM. M' aniré esplicant:
vull dirli si está dejuna,
ó bé es que ja...

ANI. ¡Qu' es estrany!
no entench la seva intenció.
RAM. Ja ha esmorsat?
ANI. Ja hi esmorsat.
RAM. Donchs sent aixís no perilla
tant, que 's pugui desmayar.
ANI. ¿Vol dir potser...
RAM. Que l' historia
d' aqueix bon senyó, es capás,
no dich jo de que un se torni
d' avergonyit, roig ó blau,
sino de fer caure 'n busca
al home mes pertrechat.
ANI. No hi fá res; soch tota orellas;
pot esplicarse.
RAM. Sí? Avant.
ANI. ¿No hi ha perill que 'ns escolti?
RAM. No ho crech; está ab un trevall...
ANI. *(Sorpresa.)* ¿Qué?
RAM. Be, entenguim; es que 's troba
allí dins molt ocupat;
escriu cartas als seus oncles
enterantlos de que ja
los seus fills, que son per neixer
encara, 'ls han bateijat.
ANI. No ho entench.
RAM. Si no es possible;
y lo que li costará.
ANI. ¿No diu que 's solté 'l seu amo?
RAM. Si senyora.
ANI. Y donchs?
RAM. Avans
jo tampoch no ho entenía;
mes ara...
ANI. Si que 's xocant;
digui, digui, ja m' agrada,
es un tipo original.
RAM. Don Paco, es lo seu nom,

sembla que nen, va quedar
sense pare y sense mare
ni germanas, ni germans...
(*Ab intenció ben marcada.*)
ja ho veu, no tindría sogras.

ANI. Si, si, ni tampoch cunyats:
segóns veig, no te familia.

RAM. Pobre d' ell; fora enterrat
en vida si no tingués
dos oncles molt richs...

ANI. Ah! ja!

RAM. Que l' estiman com un fill;
ells dos, li varen pagar
la carrera, pro com sembla
que varen saber mes tart
que 'l nebot sempre 's jugaba
las classes del Hospital
y si bé que 'ls escribía
—tios, soch metje passat—
lo cert es que 'ls enganyaba
com xinos, perque era 'l cas
qu' ell, entre cafés, teatros,
romansos, xeflis y balls,
solía malgastar sempre
los dotze mesos del any,
varen dirli: s' acabó;
mira noy, no hi ha mes rals,
si no acabas la carrera
y no 't casas...

ANI. Ben pensat.

RAM. Deixant las tevas caborias,
embolichs y mals companys,
no contis mes ab nosaltres,
despedeixeten y en paus.

ANI. Lo remey no era dificil.

RAM. Be ho sembla.

ANI. ¿Que va passar?

RAM. Que desde llavors Don Paco
va sé un home mitj formal.
ANI. No mes que mitj?
RAM. Si senyora;
va serne no mes que 'n part;
perque á rodolons y empentas
la carrera va acabar,
pro lo demés del programa
no crech que ho compleixi pas;
ell segueix ab els romansos
ab els xeflis y 'ls companys
y segueix sent embustero
si fa ó no fa co n avans.
ANI. Y donchs respecte 'l casarse?
RAM. ¿Casarse ell? ¡y cá! que 's cas!
los tios prou l' hi escribian
—Paco casat; pro el'; ja vá!
ANI. Que no li agradan las donas?
RAM. Per massa.
ANI. Sí qu' es estrany.
RAM. Diu que sols pensa enredarse
quant estiga autorisat
'l casarse ab dotze donas;
com si aixó fos casi igual
que 'l volgué comprá castanyas
pe 'ls encontorns de Tots sants.
(*Ab cantarella.*)
—Mestressa, donéumen dotze
calentas y grossa.—Van.
ANI. Ja, ja, ja; no 'm fassi riurer;
es un tipo original.
RAM. (*Estranyat.*)
(Ni fet esprés segons sembla.)
ANI. Jo hi fora felís ¿qué hi fá
qu' ell sustenti aquets principis,
que en vritat son molt estranys,
que hi fá qu' ell tinga un caracter
voluble y aixelabrat,

si jo sempre he preferit,
si es mon major ideal,
un home aixís que no enganyi,
que ho ensenyi tot, be, pe 'l cla,
que no pas un home frare
que ho porti tot amagat?
al menos d' un com Don Paco
la dona se 'n pot guardar;
pro en cambi 'ls homes donetas
á la millor... com los gats,
plantan las urpas á sobre
y... vaja ja 'ns han fet sanch.

RAM. Si, ben mirat.

ANI. ¿Que li sembla?

RAM. Que no 'm sembla pas gens mal.
(Mare meva, quina dona,
gran barco pe 'ls cops de mar!)

ANI. Digui, digui. ¿Donchs els tios?...

RAM. Los tios...

ANI. ¿Que encara están
en que ell deuría casarse?

RAM. No senyora.

ANI. ¿Han cambiat
d' opinió?

RAM. No senyora.
(No crech que ho endevinis pas.)

ANI. Es que potser ja aburrits
no ni han tornat á parlar?

RAM. No senyora.

ANI. Es qu' ells se crehuen
que no insistint lograrán
lo que 'ls concells no han pogut...?

RAM. No senyora.

ANI. ¿Y donchs?

RAM. Veurá;
ja l' hi he dit qu' era un misteri
que no s' acababa may.
Los tios vihuen creguts

de que Don Paco es casat.

ANI. Ja, ja, ja, si que 'm fa gracia.

RAM. (Vaja, vaja; be, endevant;
aquesta bona senyora
veig que ho troba tot molt plá;
ni un vestit fet á la mida;
tot li be just!)

ANI. La vritat,
sí; es un tipo que 'm xoca
se 'm va fent interessant;
conti, conti ¿pues ells creuhen?

RAM. Sí senyora.

ANI. Ja, ja, ja...

RAM. Oh! esperis; si per aixó riu,
d' altre manera riurá
al saber que la senyora
ab qui Don Paco es casat,
á pesar de no existir
no mes que dins del seu cap,
es filla de Puerto-Rico,
es molt maca, te pochs anys,
una fortuna crescuda
quant se mori 'l seu papá,
y que avuy, fa poca estona,
á n' aquí s' ha celebrat
lo bateig del primer fill
del matrimoni...

ANI. Ja, ja!
¿Y aixó 'ls seus tios se creuhen?...

RAM. Que 's lo cert.

ANI. Si qu' es estrany;
mes ells durant aquest temps
que 'l nebot ha suposat
que la senyora?...

RAM. 'Ls nou mesos.

ANI. Just: ¿no han fet averiguar
si era vritat ó mentida
lo del casament?

RAM. Que 's cas;
ell que se las pensa totas,
perque es aixerit, avans
de suposar que 's casaba
vá encarregá ab un company
que li fes de futur sogra,
y usant sols noms suposats,
l' amich va escriure á n' els tios
en termes així ó semblants:
«Lo seu nebot vol ma filla;
jo soch un senyor formal,
y encar qu' ell no 'm desagrada
no vull darli llibertat
mentras que vostés no 'm digan
si 'l pretendent es com cal.»
Reben los tios la carta...
ANI. ¡Que contents!
RAM. Ja pot contar;
ells que no esperaban altre
noticia milló, al instant
envian carta á Don Paco
preguntantli si es vritat,
contesta Don Paco, «si;
per fí hi caigut á n' el llas;
ja ho saben, jo sempre deya
que no 'm volía casar;
pero avuy estimo á una dona
hermosa, jove, elegant,
filla d' un senyor molt vell
y molt rich, qu' está malalt
y 'm sembla jo que 'l visito,
que prompte se 'n vá á ca 'n taps;
ab això si vostés volan
m' envian uns quans mils rals
per comprar joyas y mobles
y lo demés que fá 'l cas,
y dintre de molts pochs dias
si Deu vol, seré casat.

ANI. ¿Y allavoras 'ls seus tios
sense res mes?...
RAM. Pot pensar;
regalos, diners, la vida
jo crech que l' hi hagueren dat,
perque ells volen sucsesió
costi 'l que costi.
ANI. Ah! ya!
¿serán soltés?
RAM. No senyora:
segons á mi m' ha esplicat
Don Paco, tots dos son viudos
y diu que no han tingut may
cap fill; s' han mort ans de neixer;
son estrellas que hi fará.
ANI. Pues sent aixís el seu senyó
viu de mentidas?
RAM. Cabal.
ANI. ¿Li faltan diners...
RAM. 'M caso.
ANI. Que al poch temps ja 'ls ha acabat?...
RAM. Passan nou mesos, soch pare;
Tot es questió de rals.
ANI. ¿Y 'ls seus tios no han vingut
may á Barcelona...?
RAM. May;
com l' un es apotecari
d' un poble del Ampurdá,
y diuhen que la farmacia
no la vol deixá un instant,
y l' altre es un rich pagés
que ni sols coneix ciutat,
veliaqui que 'l seu nebot
viu sense mica d' empaix,
refiantse de que 'ls tios
no descubrirán l' engany.
ANI. Y si algún día vinguessin
á veurel?

RAM. No fá ni un quart
que ab aixó mateix pensaba;
¿quina 'n fora sent Nadal
y fentse tan bonas firas
y veyentse tant pregats
per Don Paco...

ANI. ¿Fins els prega?

RAM. ¡Uy! ja ho crech; tot aixó ho fá
per engatusarlos mes,
cregut de qué no vindran,
per no deixá la farmacia
y l' oncle Roig 'ls seus camps.

ANI. Calli! ¿sent? ¿No es ell que surt?

RAM. Sab lo qu' es, que está roncánt.

ANI. ¿Com roncánt?

RAM. Y si senyora:
aixó no li estranyi pás:
Don Paco 's passa la vida
fent igual que 'ls vigilants,
dorm de dia y no de nit
y quant s' ocupa ab trevalls
com aquet d' escriure cartas
als tios, pensant, pensant
las mentidas que deu dilsi
pesa figas... Ara hi vaig,
y li diré que 'l demana...

ANI. Calli 'l meu nom.

RAM. Molt bé está.

ANI. No li espliqui res d' aixó...

RAM. Ca! Fugi! ¡Deu me 'n reguart!
(*Desapareix per la 1.ª esquerra.*)

ESCENA IV

ANITA

ANI. (*aixecantse de la cadira.*)
Es tál com deya la Rosa;
un truhan com no n' hi han gayres,

mes... qui sab si cambian d' ayres....
jo crech qu' hi fora ditxosa;
d' un tipo aixís com es ell
al menos una se 'n val,
que no casada ab un pal
com avans, un home vell.
Aquell viurer fins apura;
sempre 'm seguia per tot,
y gelós me feya 'l bot
igual qu' una criatura,
perqué jo per mes gran cástich
li digués: ¡soch tota teva!
espós meu!—y hasta la seva
veu gangosa 'm feya fastich.
(*Observa per la 1.ª esquerra.*)
Ya venen; sembla que riu;
aqueix principi m' agrada,
jo 'm faré la reservada
per veurer si ell fá 'l cap viu.
(*S' assenta prop la taula de centro fullejant un llibre.*)

ESCENA V

ANITA: PACO y RAMON per la primera esquerra parlant baix

PACO Bueno, sí...
RAM. Que hi tregui l' art
PACO (*Donantli las cartas.*)
Te; y de passada al correu...
(*palpantse las butxacas*)
¿que 'n tens de menuts?
RAM. (*Fent la creu.*) 'S veu
que ja...
PACO Te 'ls daré mes tart;
toca 'l dos; deixám ab ella
sol ¿qu' esperas?

RAM. (Ya m' escamo;
aqueix se pensa se l' amo
y li penjarán l' esquella.)
(*Ramón se queda al fondo mirant maliciosament lo grupo de la parella.*
PACO Deu la guart; dispensi; estaba
estudiant sobre un malalt
de cuidado.
ANI. ¿Está molt malt?
PACO Agonitzant.
ANI. (¡Y roncaba!)
PACO Y la vritat, ja he sentit
que m' esperaba aqui algú
pro...
ANI. No n' estaba segú.
PAÇO Aixó.
RAM. (Que ben adormit!)
PACO (*Perque observa que Ramon no 's mou.*)
Ramon.
RAM. ¿Que mana?
PAÇO (Y no 's mou!)
Quant vulguis t' en pots anar
per aquell recado.
RAM. (*Sempre ab intenció.*)
Ya, ya!
PACO Te recordas qu' es?
RAM. Prou, prou.
PACO Perdoni.
ANI. ¡Y ara!
PACO Es precis
que 'ls hi diguis que no puch.
RAM. (*Disposantse á carregarse al cap lo caixó*)
Bueno, bueno, donchs... ab such.
PACO Que has dit?
RAM. Que te compromís.
PACO Justament, no m' es possible;
figuris, ara 'm resulta
que cada hora tinch consulta...

ANI. ¡Quin tragi!
PACO Si es impossible
acontentá á tants malalts.
¡Ah! Tú! escolta; á n' el Doctó
Porta, que no pot sé alló.
ANI. Mare meva, quin trasbals.
RAM. (*Escapantli el riurer per las mentidas qu' es diuhen.*)
¿Y aquell de la boquería?
PACO Tampoch. (Aquet també inventa.)
RAM. Res mes?
PACO Res mes.
ANI. (A la qüenta
tot deu sé una embustería.)
PACO (*Per lo caixó de restaurant que Ramon se carrega al cap, ajudat per Paco.,*
Molt cuydado ab l' aparato.
RAM. (*Fent l' orni.*)
¿Quin aparato?
PACO (¡Animal!)
aqueix; á n' el Hospital
passarían un mal rato
si no 'l rebian conforme.
RAM. (Que no ho torno á ca 'n Justench?)
PACO (Que 'ts gamarús!)
RAM. (Ja ho entench;
vol fer veure...)
PACO (Es tot per forma.)
(*Paco obra la porta; Ramon se 'n va ab lo caixó al cap, escapantli 'l riure.*)

ESCENA VI

ANITA y PACO

ANI. (Si que amigo 's veu ben clá
que 'n dir mentidas hi gosa;
ja m' ho diu sempre la Rosa

que 'n vritat no sab parlá.)

PACO (*Després de tancar la porta, baixant al prosceni*)
Senyora, ab tota franquesa
he comés l' indiscreció...

ANI. Vosté es molt duenyo.

PACO Jo, no
voldría sé així, y 'm pesa
importuná al dá un recado,
pro com que tinch reparat
que 'l tuno del meu criat
me diu mentidas, m' enfado
quan averiguo 'l que passa,
y per xó sempre insisteixo...

ANI. ¿Que 'n diu moltas?

PACO D' aixó 'm queixo.

ANI. ¿Qui no ment?

PACO Pro ell ne fa massa.
Estich segú y casi es poch,
que quant arribi 'm dirá
que ja anat per tot y cá...

ANI. ¿Vol dir?...

PACO No haurá anat en lloch.
Vegi si aixó no es motiu
perque 'n cremarme s' empenyi.

ANI. Que no 'l renya?

PACO Encar' que 'l renyi.
¿Sab lo que fa?

ANI. Que?

PACO Se 'n riu.

ANI. Li confesso; si tenia
al meu servey un criat
mentidé y mal educat
al instant lo despedia.

PACO Oh! senyora, devegadas
lo qu' ara diu, no pot ser.

ANI. ¿Que no 'l paga?

PACO ¿Cóm? si té.
per endevant cent mesadas;

d' aixó ploro y per xó 'm lliga
si nos fos aixís array.

ANI. *(Dissimulant lo riurer.)*
(No m' ho haguera cregut may;
¡que embustero!)

PACO Així m' obliga
per ma estrella y negra sort
y per cobrá lo que 's lley
á tenirlo al meu servey
fins á l' hora de la mort.
Avuy ab los meus companys
contabam que per cubrí
lo qu' ell me deu á n' á mí
deuría viurer cent anys.

ANI. Si que vaya...

PAÇO *(Cambiant de tó.)*
Pro com es
que estém perdent el temps?

ANI. No;
tot es conversá.

PACO Pro aixó,
no es conversa d' interés,
ni la crech relacionada
ab l' assumpto, pel que honrat
me causa la novetat
de veurela aquí sentada.
(S' asscnta prop d' Anita.)

ANI. (Es embustero; pro es fí,
elegant y te talent.)

PACO Vosté podrá di l' intent
que l' ha portada á n' aquí.

ANI. *(Després d' una petita pausa.)*
Jo soch viuda.

PACO *(Mirántsela de regull ab intenció.)*
(Per servirme.)

ANI. Y aixó á n' á mí 'm desconsola,
perque á una senyora sola
la vritat...

PACO (Vol seduhirme!)
ANI. Ningú la respecta.
PACO Oh! es massa:
no ho crech jo aixís.
ANI. Se 'n fa abús;
sí senyor.
PACO (Jo ni sols us.)
ANI. Li esplicaré lo que 'm passa
y vosté podrá dí si es
just.
PACO Jo...
ANI. També l' interessa,
¡es cremadó!
PACO (Es bona pessa;
me faría ben be 'l pes.)
ANI. Vosté be recordará
que al vení á n' aquet pis...
PACO Fá uns nou mesos.
ANI. ¿No eran sis?
PACO (*Ab intenció marcada.*)
Nou fets.
ANI. A n' el del replá
mateix...
PACO Vosté ja hi vivia;
be 'm consta.
ANI. Y tant; ¡friolera!
Mort que vá sé 'l meu senyó
fa uns tres anys, allavors jo
'l vaig llogá...
PACO La portera
encara algún cop m' esplica,
que ab el desocupo aquell...
ANI. Vaig perdre el retrato d' ell.
PACO (*Ab intenció marcada.*)
Diu qu' era lleig?
ANI. (*Ab molta coquetería.*)
Una mica.
PACO (*Acostant dissimuladament la cadira.*)

Llástima; perque no es broma
y ab tota franquesa ho dich,
deuría se guapo y rich
qui 's menjés aquesta poma.

ANI. (*Fingint está ofesa.*)
A contestá no m' obligui;
vol sabé perque hi entrat?

PACO (*Reculant la cadira.*)
Dispensim (es massa aviat.)
Ja pot parlá, digui, digui.

ANI. Pues ab tot y sé inquilina
de temps y que pago be
el propietari ara te
la pretensió ben mesquina,
que vosté crech que no ignora,
d' aumentá l' inquilinat;
¿que li sembla?

PAÇO La vritat,
com jo no 'n pago, senyora.

ANI. (*Estranyada.*)
¡Que no 'n paga?

PACO Li diré;
com que 'l senyó propietari
está casi d' ordinari
sempre malalt, 'l llogué
entra en certas condicions,
si be que no están escritas,
de que ell se 'l cobri en visitas
y si 'm vol mourer rahons,
encar' que no ho considero,
del meu trevall pujo 'l preu
y ab lo que li dech y 'm deu
podrém restá fins á cero.

ANI. (*Escapantli el riurer.*)
(No puch mes.)

PACO (*Irritat.*) ¡Son sers mesquins!

ANI. Es á dir qu' está malalt?

PACO (*Misteri.*)
Ja ho crech; y qu' está molt mal.
ANI. Pro si per fora...
PACO Es per dins,
si hi ha ratos que te un panteig ..
Oh! Y que no 'm fassi parlá,
ó sinó tothom sabrá
que lo que té es un mal lleig.
(*Per riurer. Paco s' acosta ó intenta tocarla:*
Anita ab dissimulo ho priva.)
¿Qué li agafa? ¿es un singlot?
¿es tós? potsé una punxada?
¿qui sab? una dent corcada?
ANI. No senyó, no.
PACO Sobre tot
mani (comenso á obrir bretxa)
ja sab que pot disposá,
que sempre seu me tindrá
com un amich y com metja.
¿Li ha passat?
ANI. Si no era re;
moltas gracias (aixó es massa.)
PACO Pro 'l que sigui ja li passa?
ANI. Si senyó estich del tot be.
Sent així ab lo que ha esplicat
vosté no deu...
PACO (*Ab tó molt viu.*)
Ja li he dit;
pro vosté no te marit
y no 'm moch del seu costat.
ANI. (No exajera, si 's descuyda!)
PAÇO Que torna á parlar d' aixó?
li contesta: no soch jo
'l vehí es qui se 'm cuyda:
y si 'm ve ab alguna treta
ho acabo ab un cop d' estat
y allavors haurá quedat
vosté libre y satisfeta.

ANI. Ja veu ara quin fatich
passo perqué 'm trovo sola.
PACO (*A costantsi ab fingit tó amorós.*)
Sí.... be... pro ja l' aconsola
el que tingui un bon amich...
y un amich ben disposat
á fer per vosté quan siga...
lo que desitji una amiga...
en fí... (molt ben comensat.)
ANI. (Com ho floreija y abulta!)
PAÇO (*A b accent apassionat.*)
Perque per vosté senyora...
ANI. (*A b ʒalameria.*)
¿No 's recorda que cada hora
segons diu te una consulta?
PACO Es cert; pro estich ocupat
ab un que te 'l mal al cor.
ANI. Dispensim, ¿vol fé 'l favor
de deixarlo descansat?
(Faré l' estira y afluixa!)
PACO (*A b fingida passió amorosa.*)
No pot ser; vosté es tan bella,
te un vermellet prop l' aurella...
ANI. (*A b marcada coquetería.*)
Es un desitj de maduixa.
PACO Desitj que jo fins voldría
partí ab vosté perque 'ls dos
junts formessim 'l gloriós
quadro; Joseph y María.
ANI. (Aixó va be.)
PACO (Va molt llis.)
ANI. Exajera.
PACO No exajero;
perque 'm vosté considero
poguer viure en un sol pis;
y així m' bo diu lo meu cor
y 'l meu afany ho demostra;

units sota un mateix sostre
faríam un niu d' amor.

ANI. ¿Y donchs que 's pensa casar?

PACO (*Apartantse soptadament.*)
Qué diu?

RAM. ¿Si pensa cansarse?

PACO (Això fora suicidarse!)
Per ara...

ANI. ¿Si hi ha de pensar?

PACO (Lo mateix qu' un ofertori.)
No senyora, no.

ANI. Donchs qué?

PACO (Probemho) no pot pas sé
perque espero qu' ella 's mori.

ANI. Una amiga? l' abandona,
déixila.

PACO ¡Y vosté s' en riu!
(*Molt misteri.*)
es que la que encara viu
no es una amiga, es la dona...

ANI. ¿La dona?

PACO Sí; es un secret
qne m' ompla 'l meu cor de dol;
un secret que 'l sé jo sol.

ANI. Pro y ella?

PACO (*Soptadament.*)
No hi te cap dret.

ANI. ¿No diu qu' es la seva esposa?
Y donchs?

PACO Es que 'm vá enganyá,
y després 'ns vam casá
duhent la llicencia closa;
era jo mol cadellet
y á mi 'm vá pescá á la encesa
es va fe de mi promesa
y jo vaig cauri.

ANI. (Pobret!)

PACO Ni 'ls pares, ni la familia,

ningú sabía 'l fracás;
y encara no ho saben pas,
que si ho sabian... sería
per ells, un disgust dels forts,
y per mí un etern martiri;
ja foran al cementiri.

ANI. (Y que 'n fa d' anys que son morts.)
Y ella ahont es?

PACO Es un misteri
que no hi pogut descubrí;
l' endemá ja va fugí
ab l' altre... Per adulteri
li vaig plantá desseguida
una causa criminal;
com no 's troba, 'l tribunal,
es just, l' ha sobressehida;
y ab aixó á n' á mí aquí 'm te
sent casat pro sense dona
ni tampoch qui 'l cor m' abona
perque 's clá no soch solté.

ANI. Y vosté tant temps soporta
aquest silenci?

PACO Al Jutjat
un escrit tinch presentat
per ferla declará morta
y com sigui que m' han dit
que 'l plasso ha transcorregut
sens que se 'n hagi sabut
res mes, ho tindré cedit;
(*Ftngint molta passió y acostantsi de nou.*)
y allavoras res d' espera,
desseguit fil á l' agulla,
'l capellá, la casulla,
y que 'ns vingan al darrera
per pogué desfé aquest nus.

ANI. Molt be; ja ho tindré present.

PACO (*Ab joch.*)
Pro mentrestant...

ANI. Que pretent?

ESCENA VII

Dits y RAMON qu' entra obrint la porta ab la clau seva.

RAM. Deu me l' ha guart.
PACO (*Contrariat.*) (¡Gamarús!)
ANI. (*Aixecantse.*)
(La cosa 's nava enfilant.)
PACO (Aquest m' ha estripat la grua.)
RAM. (*Mentres tanca la porta.*)
(Es un gamarús ab cúa.)
PACO (Tan bé que anava.)
RAM. (¡Endevant!)
ANI. (*Dissimulant. Paco li te agafada fort la má que Anita vol despendre y no ho logra fins al final de l' escena.*)
Moltas gracias.
PACO (Be! ¿de qué?)
ANI. Dintre de poch la Roseta
entrará aquí ab la llibreta
y podrá veurer si ell te
dret per fe lo qu' es proposa,
y sino que 's quedi 'l pis;
ja 'l deixaré.
PACO (¡Y que felís
fora ab vosté; es tant hermosa!)
ANI. No es del cas que una inquilina
que paga lo qu' es degut
se la tracti així.
RAM. (Cu, cut;
això 'm dona mala espina.)
ANI. Passihobé.
PAÇO (Donchs com quedém?)
RAM. (*Fent lo que indica.*)
(Se 'n va? l' hi obriré la porta.)

PACO (Digui.)
ANI. (Quant sigui ella morta
allavors ne parlarém.) (*Se 'n va.*)

ESCENA VIII

PACO y RAMON.

PACO (*Després de despedir á Anita que haurá entrat en lo seu pis sentintse la porta.*)
¡Tanca noy!
RAM. (Ja hi ha misteri.)
Pro digui, que ja ha fet bonas?
PACO ¡Redimoni quinas donas
saben mes que un ministeri!
RAM. ¿Donchs l' ha deixat á la fresca?
PACO Nuet, si 'm descuido.
RAM. Bufa!
(t' haurá ben posat la llufa!)
PACO Ni ab cent ams no se la pesca;
aquesta sí que pot dí
—puch ben dormí descansada.—
RAM. (Potsé sí que l' hi ha posada.)
PACO Fins crech que 'm guanya á n' á mí.
RAM. ¿Pues, trumfos han sigut?
PACO Oros;
Y sembla que 's vol casá
pro jo ves... ab ella... cá
primé que 'm portin als toros.
RAM. Jo li abordo un gos de presa
per veurer si així se embarga.
PACO Ni un regiment á la carga
guanya aquesta fortalesa.
(*Se 'n va primera esquerra.*)

ESCENA IX

RAMON.

RAM. Tot això ja m' hi ho pensat;
ella ho té mal amanit;
es lo que sempre jo hi dit
que no 'l veurém may casat.
(*Se sent trucar: Ramon mira per la reixeta y obra.*)

ESCENA X

RAMON, ROSA ab una llibreta.

RAM. Ah! Es la Rosa.
ROSA ¿Qu' estás sol?
RAM. L' amo es á dins que 's cambia
la roba. ¿Perqué?
ROSA M' envia
Donya Anita perque vol
qu' ell es miri la llibreta,
per si fos que 'l propietari...
RAM. Be; ab això no cal pensarhi;
digas: ¿la senyoreta
després de sortí d' aquí
t' ha dit com l' altre vegada...?
ROSA Que sí, n' está enamorada;
y encar' que li ha sentit dí
mentidas y mes mentidas
li agrada perque hi te solta.
RAM. En quant això es vritat, molta.
ROSA Pro en cambi te unas sortidas
que hasta cert punt la disgusta
perque son ab intenció,
que si tu tinguessis...

RAM. Jo,
y fuig; soch d' un altre fusta:
á mi per casarme ab tú
no 'm falta mes que moneda.
ROSA Pues mira per xó no queda.
RAM. ¿Y aixó?
ROSA (*Ab misteri.*)
Ramon...
RAM. A ningú.
ROSA Ni per Deu.
RAM. Ni per San March;
au!
ROSA Si ella ab ell conseguía
casarse, á mi 'm dotaría
ab deu unsas.
RAM. (*Ab desconfiansa.*) ¡Que va llarch!

ESCENA XI

Dits y PACO per la primera esquerra ab pardesú al bras y bastó, posantse 'ls guants.

RAM. Aquí 'l tens.
ROSA Senyó...
PACO Que vols?
ROSA La senyoreta 'm fa dú
aquesta llibreta...
PAÇO (*A Ramon perque se 'n vagi.*)
Tú.
RAM. Vosté mani.
PACO Deixans sols.
RAM. ¿Perqué?
PACO (Obediencia sumisa;
confessarla m' interessa.)
RAM. (Es qu' ella sols se confessa
quant tots dos aném á missa.)
PACO (¿Pro ara?...)

RAM. (Jo ja hi ho fet
y m' ha dit que inútil tora.)
PACO (Nada donchs.) A la senyora
que 'n quan tinga jo un ratet
ja 'm miraré la llibreta
per veure 'ls drets seus quins son.
ROSA Molt be diu. (Adios Ramon.)
PACO Memorias.
RAM. (Adeu, Roseta.)

ESCENA XII

RAMON, PACO.

RAM. (Aquet, si no corra, vola;
fingintse tot gata maula
no fent 'ls palos per taula
vol ferlos per carambola.)
PACO Bueno, me 'n vaig al Zuiz
que aquells m' hi esperan.
RAM. (la 't veig.)
(Riu intencionadament.)
¿Qu' encara dura 'l bateig?
PACO Cá: un partit de compromís
¡Ah! escolta; que ja 's tirat
al correu...?
RAM. Vatua 'l mon;
me 'n hi ben distret.
PACO *(Cridant molt.)*
Ramon...
RAM. No cridi; no hi he pensat;
encara que un sigui destra,
ab tants recados...
PACO T' olvidas
del que 's cert... Sabs dí mentidas.
RAM. Com no? si tinch tant bon mestre.
PACO Be pro...
RAM. Si alegrarsen deu;
així 'l trech del compromís...

PACO Tens rahó.
RAM. Vagi al Zuiz.
PACO ¿Y tú?
RAM. Després al correu.
PACO Sobre tot Ramon, que 'ls tios
no rebrer carta 'ls apura.
RAM. (*Rihent intencionadament.*)
¿Y el nom de la criatura?
PACO Ja 'ls hi escrich...
(*Ajudant á Paco á posarse 'l pardesú.*)
(Vaya quins lios.)
Encar' que 'm deu y no 'm paga
jo per xó fent de criat.
(*Dantli sombrero y bastó.*)
PACO Ja t' ho daré tot plegat.
RAM. L' any de la picó.
PACO ¡Que 'ts plaga!
RAM. Fins la porta l' hi obriré.
(*Al moment que Ramon va per obrir la porta, trucan.*)
PACO ¿Trucan?

ESCENA XIII

Dits y ONCLE ROIG vestit de pagés del camp de Tarragona, porta un cistell, un conill y un pollastre.

ROIG Es aquí! ¡quin goig!
¡Sisquet!
PACO (*Gran sorpresa.*)
(L' oncle!)
RAM. (*Rihent molt.*) (Es l' oncle Roig!)
ROIG ¡Sisquet!
(*Abrassant a Paco.*)
PACO (¡¡Hi ben tret 'l bé!!)

Teló rápit.

FI DEL PRIMER ACTE.

Acte segón

La mateixa decoració del primer

ESCENA PRIMERA

PACO aparentant tranquilitat sentat prop del ONCLE ROIG que demostra la mes gran satisfacció, RAMON contemplant, algo apartat, lo grupo, sempre somrihent ab marcada intenció; prop d' hont seu l' oncle Roig lo gall, lo cunill, cistell, etc., que haurá portat al entrar.

ROIG Fas molt be de ferme seurer;
perque com hi ha nell puch dir
que jo no 'm creya poguer
arribá á ciutat.
PACO (Aixís
t' haguessis trencat lo coll.)
ROIG ¿Que deyas Sisquet?
PACO Ca, dich
que no es estrany... tan trasbals...
ROIG No me 'n parlis: ¡quin carril!
no hi havía anat en ma vida;
pro, noy, n' hi quedat ben tip:
mes m' estimo las galeras
d' aquell temps, del temps antich;
tu per endevant prenias
lo número y tot tranquil
no passabas cap mal rato

per res, al moment precís
d' arrancá 'l cotxo hi anavas.
Ja soch aquí.--Molt be diu—
t' acompanyaban al seti
y ja se sabía á n' allí
encara que tu volguessis
baixá á beurer ó be á fé un... riu
ningú 't prenia 'l teu puesto;
alló era un gust; pro 'l carril
tothom corra, tothom corra
y un qu' estigui com jo estich
una mica ple de carns
¡adeu! pobret infelís,
ó 's queda en terra, ó vá estret,
ó li passa lo que á mí
que després de ferme anar
d' una banda á l' altre, han dit
—no hi cabeu, quedeuse en terra—
—com en terra! jo ja tinch
lo *cartaró* y no m' hi quedo;
y entre soroll y mes crits,
de cop sento que m' empenyan
y dihuen—fical aquí—
y 'm trobo dintre un caixó
ple de baguls, que m' han dit
la gent aquí ho he contat
qu' era 'l *fugó* del carril...

RAM. (Pobre home, quantas tragerias.)
PACO (Ves ara quin compromís.)
ROIG Que t' en sembla?
PACO Si que... vaja...
ROIG ¡Oh! Y no sabs lo mes bonich.
PACO ¿Encara mes?
RAM. (Si que 'm xoca.)
ROIG Ja ho crech ¿encara mes dius?
si un cego aquets fets sabia
ne treuria desseguit
romansos y mes romansos

que 'ls vendría fins á mils.
Figurat que jo com sempre,
criaba desde l' istiu
una polla de las Indias,
ja ho sabs d' anys, 'l meu istil,
perque al ser prop de Nadal
tu la poguessis tenir
Donchs bé, aquesta vegada,
si bé es cert que t' havía dit
que no vindría, es lo cas
que dihentme tú ab tants escrits
baixeu, oncle Roig, baixeu...

PACO (Hagués sigut fins als llims.)

ROIG Nada, vaig pensar, donchs baixi
y será com se sol dir
que ab un sol tiro haurás mort
una colla de perdius.

RAM. (Ab aixó ho vá ben errá,
pobre Don Paco.)

PAÇO (Qu' es trist!)

ROIG Veurás tot lo de ciutat
que dihuen qu' es tan bonich
t' aprofitas de las firas
que serán com may s' han vist
y sobre tot...

RAM. (Vá la bona.)

PACO (Ara si que 'm toca 'l viu.)

ROIG Y sobre tot lo millor
lo que mes m' alegra aquí (*'l cor.*)
veuret á tú, que t' estimo
com si fossis un meu fill,
coneixe á la teva dona
y petoneijá 'l xerrich.

PACO (*Com volguentlo distreurer.*)
Per ara tots bons.

ROIG Ja ho crech,
si no m' ho haurías escrit.
Pro y digas...

PACO Ara contavau...
ROIG Be, si: es alló del carril;
¿ahont eram?
PACO Eram.
RAM. (Ahont eran?)
PACO Eram...
ROIG Just.
PACO Tots dos aquí.
ROIG No, home, ja me 'n recordo.
PACO (Ay, quina engunia que tinch.)
ROIG Te parlava de la polla.
PACO De la polla.
RAM. (¡Y quin patir!)
ROIG Doncas, sí, quin cas Sisquet;
jo que la prench, ja la tinch,
mano agafar del corral
una gallina ab lo fí
de ferne caldo per ella,
per ta mulle, ab un cordill
lligo 'ls dos caps de virám:
lo masové, 'l fill del xich,
me dona un cistell ab ous
acabats de fer d' ahir,
y ab lo carret m' acompanya
á l' estació de Cambrils;
ja hi som, xicot alto 'l carro,
para ell, baixo jo y 'm diu,
un home qu' era á la qüenta
'l quefa, poseuho aquí;
'm facturan lo meu fato
me 'l pesan, després escriu
y entregantme un paperet
me fá doná un ral y mitj:
arribém á Barcelona,
reclamo jo del carril
la polla, 'ls ous, la gallina
y noy, vaja un cas may vist,
la polla se 'm torna un gall,

la gallina es un cunill
y en lloch dels ous, trovo sémola
borregos y fideus fins.
Ves quin present tant galdós
per la teva dona.

PACO Quí,
ella, pobreta, 's conforma
ab lo present mes sencill;
si vosté no la coneix...

RAM. (*Escapantli 'l riure.*)
(Ni tú tampoch.)

ROIG Per xó vinch.

PACO (*Reparant en Ramon que riu.*)
(Ay mare meva!) Ramon.

RAM. (*Inflat de galtas escapantli 'l riure.*)
Senyoret.

PAÇO (*Ab tó d' autoritat.*)
¿Perqué t' en rius?

ROIG Y deixal riurer...

PACO No ho vull
després s' acostuma així
y may pot parlar de serio.

ROIG Si que 'm sembla qu' es tranquil.

PACO (*Sempre ab superioritat.*)
Ramon.

RAM. Senyoret que mana.

ROIG (Te modos.)

PACO (*Per lo que ha portat l' oncle Roig.*)
Entra aixó á dins.

RAM. (*Prenentho.*) Que tornaré?

PACO Fins que 't cridi.

ROIG Pots dí á la teva senyora...

RAM. Si soch solté.

ROIG Be, vull dir
á la senyora d' aquet.

PACO (Si jo també... ay!)

ROIG Que ja vinch;

me comvé parlá ab tú un rato
perque 'm puguis destruí.

PACO (*Clohent els punys.*)
(De bona gana ho faría.)

RAM. (*Desde la porta segona esquerra.*)
Donchs li diré...

ROIG Que ja vinch;
que dissimuli, que 'm falta
referme un xich.

RAM. Molt bé diu.
(Pogués sentir la conversa
per passá un rato felís.)
(*Mutis per la segona esquerra.*)

ESCENA II

PACO y L' ONCLE ROIG

PACO (*Indecís; de moment com acudintli una idea se dirigeix al recibidor y observa 'l paraygüero. L' oncle Roig segueix assentat.*)
(Nada, allunyarlo precisa,
ó si no després que dich.)
Oy! ara que me 'n recordo;
á veurer...

ROIG ¿Que hi há?

PACO Sí, sí,
es lo qu' á n' á mí 'm semblava;
no hi té 'l sombrero, ha sortit.

ROIG ¿Qui ha sortit?

PACO La meva dona.

ROIG Que porta barret?

PAÇO L' estil
de las senyoras dels metjes
es portá barret.

ROIG Pro si
no fa deu dias encara

que la teva estaba... aixís...
com es possible qu' avuy...

PACO Qui?... ella?... fugi d' aquí
com qu' ab aixó hi está feta.

ROIG (*Sorprés.*)
Y ara?

PACO (No se pas que 'm dich.)

ROIG ¿No es lo primer matrimoni?

PACO Y no... si só 'l marit bis.

ROIG Que dius?

PACO Qu' ha sigut casada
dos vegadas.

ROIG Si 'm vas dir...

PACO Y per xó ja hi está feta;
ha tingut sis ó set fills,
si be es cert que avuy per vuy
ni 'n te tant sols un de viu.

ROIG (*Estranyat.*)
Pro si 'm vas dir qu' era jove.

PACO Jove y tot; no veu qu' allí
á Cuba las donas son
fetas per un altre istil;
son donas mes aviat
que no las fillas d' aquí.

ROIG Anem á pams: ¿quants anys te?

PACO (*Preocupat dissimulant.*)
Trenta y... dotze... va pe 'ls vint.

ROIG Carám! si tu ara confessas
qu' ha tingut sis ó set fills
com pot ser...

PACO (*Com atravessantseli la llengua per las embusterías qu' inventa.*)
Potse eran fillas.

ROIG Ni qu' aixís fos...

PACO Es qu' allí
las nenas neixan avans
que 'ls xicots.

ROIG No m' hi convinch;

per mes qu' aixó siga cert
no 'm surt lo compte.

PACO A mi sí.
Trenta y dotce... just, aixó,
ab lo meu fant justos cinch.

ROIG Sisquet .. vols dir que...

PACO (Ay que suo!)

ROIG No estás ab un compromís?

PACO (Ojo qu' aixó s' embolica.)
(*Refentse.*)
Qué vol dir?

ROIG Com jo ja tinch
molta mes d' esperiencia
que no tú, t' haig d' advertir
que devegadas las noyas
per poguer trobar partit
enganyan á n' el jovent
fentlos creurer...

PAÇO ¿Vol qu' á mí...

ROIG Jo ho deya Sisquet.

PACO (Respiro,)

ROIG Deu ho fassi.

PACO Estich tranquil·

ROIG Son ben be 'l diable las donas;
que jo fins hi sentit á dir
que moltas per ferho creurer,
fins s' ho posan tot postís:
las dents, 's pintan la cara,
á n' el cap sols anyadits
y la vritat, una dona
d' aquestas, no fa per mí.

PACO Li asseguro que la meva
no porta pas res postís.

RPIG Escolta; ¿has tingut present
mirarli 'l batisme?

PACO Sí,
y d' allí també resulta,
que l' any que ve 'n cumpleix vint;

y sobre tot, ja ho veurá,
la cara be prou que ho diu
qu' es jove.

ROIG Ah! axó sí qu' es cert;
ja ho veurás, deixau per mí;
com que jo tinch bon cop d' ull
me la miro... y ja t' he vist.

PACO (Ja farás prou si la veus;
si no te la pintas...)

ROIG ¿Dius
qu' ara es fora?

PACO Sí; á la quenta
sembla que deu havé sortit:
com té una amiga malalta
y ella en cassos per l' estil
desseguida...

ROIG Ja 'm va be;
la vritat, ja fa per mí;
es servicial atenta...
vaja ja hi serás felís.

PACO ¡Oh! sí, sí; hi soch molt ditxós.

ROIG ¿Y que tal l' hereu?

PACO (*Soptadament.*)
(Que dich...)

ROIG Deu sé un bordegás com tú;
¿ahont el tens?

PACO (*Refentse.*)
Que no li he dit?

ROIG No m' has dit re.

PACO 'L tinch á dida.

ROIG Ah! axó es pega.

PACO Desd' ahir;
la senyora...

ROIG No té llet?

PACO Y cá ha de tenir, ni 'ls mils;
lo metje, la llevadora,
una qu' es cuyda de dí
si es que 'n tenen ó 'n tindrán,

tots que no, y hem decidit
enviá 'l xicot á dida;
en fi ja ho veu, desd' ahir.

ROIG ¿Y 'l tens lluny?

PACO Sí, una miqueta
(*Marcant la frase.*)
pro si pot aná ab carril.

ROIG Fuig d' aquí, ja te 'l regalo,
si per cas ens decidím
per anarlo á veurer, lloguém
un carret y fins per mí
si m' hi empenyo hi vaig á peu.

PACO Diu que hi ha tan mals camins.

ROIG No hi fa res, que quant precisa
sabs que 'ls pagesos tenim
bonas camas y coratje
pera poguer pujá al cim
de las montanyas mes altas
sense gota de perill.
He vingut, entre altras cosas,
per poguer veure 'l xerrich
y me 'n haig d' entorná 'l más
sense veurel, jo, 'l padrí...
'm sab greu.

PACO Ja li escriuré
que vosté ha aribat y ha dit..

ROIG Qui á n' ell?

PACO A la seva dida.

ROIG Be: y que 'n treurás; jo 't reflich,
si are no hi vaig, quant te posi
la primera dent...

PACO Li escrich.

ROIG Aixó mateix, y á las horas
si me 'n decideixo vinch.
Encarrega que te 'l cuidin
que no te l' escanyin. Si
fos cas que te 'l maltractessin
sense perdre temps m' ho dius

que jo 't buscaria dida
per aquells voltants de Cambrils.

PACO Per ara... es molt bona dona.

ROIG Me 'n alegro; t' haig de dir
que jo li porto un afecte
com si fos un mateix fill,
y... nada... perqué ocultarho?
no puch, aixís com aixís
quan mori també ho sabrás.

PACO (*Ab engunia.*)
Pro qu' es?

ROIG Estich decidit,
y tinch ja l' ordre donada
al Notari de Cambrils,
que m' estengui 'l testament
deixant hereu al teu fill,
á ta dona usufructaria
y á tú marmasó.

PAÇO (*Qu' ha dit.*)
Hereu 'l xicot?

ROIG Y donchs?

PAÇO (*Enguniós.*)
Perque no me 'n fa á 'n á mí?

ROIG Es igual, com tu tindrás
l' administració del fill
no 't podrás gastá l' herencia
y al morir tú, será rich.

PACO Pro que 's pensa...?

ROIG Lo que fora;
en materia de pistrinchs,
massa sé 'l que passaría.

PAÇO Pro oncle...

ROIG 'L Notari ho fá aixís.

PACO (Santa Tecla, quin conflicte,
jo si que mi ben lluhit!)

ESCENA III

Dits y RAMON per la segona esquerra. Paco sempre recelós de que se li descubreixi 'l pastel.

RAM. Senyó Roig.
PACO (Que vol aquet!)
RAM. Senyó Roig.
ROIG (*A Paco.*)
¿Que 'm crida á mi?
RAM. A vosté.
ROIG A n' á mi no 'm diguis
may senyó, com no ho he sentit
en ma vida á n' als de casa
no m' hi entench.
PACO (Que voldrá dir?)
RAM. La senyora...
ROIG Qu' ha tornat?
RAM. (*A Paco.*)
(Que l' hi ha dit qu' es fora?)
PACO (Si.)
RAM. No senyó, diu que pot ser
no vindrá fins á la nit.
PACO Qu' ha enviat recado
RAM. M' ho deya
la senyora del quint pis,
que pel cel obert parlabam,
ella l' ha vista sortir.
PACO Potser será que l' amiga
s' haurá agravat.
ROIG Fora trist,
Mira; hasta 'm vindrá mitj be
jo pensaba tot venint
que jo vestit de vellut,
encare qu' es vellut fi,
ab la gorra y espardenyas

si be qu' es tot nou de trinch
per presentarme á ta dona
no vaig pas massa lluhit;
ab això 'm sembla correcte
comprarme per aqueix istil
un vestit encar que siga
d' aquets estrenats.

PACO (*Reprimint la satisfacció.*)
Just; sí;
ben pensat; mira Ramon,
acompanyal, jo no vinch,
perque es l' hora de visitas
y no...

ROIG Fuig: aquet me diu
desde 'l cap d' aquet carrer
—mireu Roig passeu per quí;
y jo ja 'n tinch prou; ¿que 't pensas
que 'm perderé?

PACO Ah! 'ls hi dius
al Sigle que hi va en nom meu
que m' ho carreguin á mí.

RAM. (Pobret, si d' això 's refia
tornará nú.)

ROIG Qué? ¿Que has dit?

PACO Que lo que costi 'l vestirvos
de cap á peus...

ROIG Infelís!
¿tu vols qu' ara jo consenti
que tu paguis? Fuig d' aquí;
caram, no caldría mes
que 'm paguessis 'ls vestits;
aném, aném; hasta luego

PACO (Que perdi l' esma.)

RAM (Ja es vist;
si torna ja fará prou!)

PACO Que no tardeu.

ROIG Desseguit

que m' hagí comprat 'l traque
sens perdrer temps, torno aquí.

PACO (*Acompanyantlos á la porta.*)
Cuidado 'ls carros y 'ls cotxes.

ROIG No hi há pó.

PACO Adeu.

RAM. (Tiva Quim.)

(*Desapareixen pel foro l' oncle Roig y Ramon; Paco tanca de rebot la porta.*)

ESCENA IV

PACO

PACO Suho y fá fret; no ho puch creurer;
no pot ser... si jo ho sommío;
ves are hont surt aquet tío
en volgué venirme á veurer.
Quin conflicte s' origina,
qui es que 'l resultat m' abona
d' hont trech el fill y la dona;
y lo que mes m' amohina,
perque es allí hont hi ha perill
y 'm té ab lo cap tot calent
es que fassi testament
deixant hereu a! meu fill.
Ja m' ho diuhen—tu 'm tot campas
pro potsé arribi un instant
en que per gastarlas tant
se t' esbotsarán las trampas,
y han tingut rahó, ja ho crech,
y ara al mitj del ball ja hi soch,
y ¡qu' enfangat!... no pas poch
ni jo mateix 'm conech.
Mare meva ¡qu' animal,
y 'm creya tenirho bé
així 'm morís y potsé

fora aixó un bon punt final.

(Trucan á la porta molt seguit en senyal de confiansa.)

Trucan, serán aquells dos
la manera no es duptosa.

(Obra; apareixen Carlos y Ricardo, tancant la porta de cop.)

Entreu.

ESCENA V

PACO, CARLOS y RICARDO

CAR. Que 't passa?
PACO Una cosa
que m' ha posat ben galdós.
RICA. Com dimoni trigas tant.
CAR. Al Zuiz tothom t' espera.
PACO Ja 'm poden vení al darrera
ab un fluviol sonant.
RICA. Pro qu' es?
CAR. Que no 't trobas bé?
PACO Jo crech que m' hi trobo massa.
RICA. Qu' alguna t' ha dat carbassa?
CAR. No deu sé ré.
PACO Casi re.
Figureus... no sé com dirho,
si faría bé 'n callarho,
perqué per podé esplicarho
deuría ser sol.
CAR. *(Girantse d' esquena.)*
Ja 'm giro.
RICA. Jo també; aquí tens l' esquena.
CAR. Au digas.
RIÇA. D' un cop aboca.
CAR. Es una forma que 'm xoca.
PACO No bromejeu; si 'm fá pena.

RICA. Be; que 'ns havém d' entorná?
CAR. Ja comprench, deu sé algún lio
PACO Be, donchs; qu' ha arrivat un tio.
RICA. ¡Un tio!
CAR. ¡Un tio!
RICA. }
CAR. } Ja, ja, ja.
PAÇO Home, gracias, no ho sabía
qu' os agradés... es bonich.
CAR. No comprens que si me 'n rich.
es perque tothom riuría.
RICA. Es clá.
CAR. Aquet cas no es pas nou.
PACO Donchs jo encare l' haig d' apendrer.
CAR. Ara pots cridá ous á vendrer.
PAÇO A mí que m' amagan l' ou.
RICA. Y la dona?
CAR. Es ben sensill,
de barro.
RICA. Y la criatura?
PACO Pro lo que á mí mes m' apura
es que fá hereu al meu fill.
CAR. Que dius?
PACO Resulta ben clá.
RICA. Be tot aixó ja 's concilia.
PACO Que 't pensas qu' una familia
's fá bufant?
RICA. Home, es fá
molt mes aviat que no ho dius:
¿per votá á favor d' alguns
no resucitan difunts?
donchs tú 'n fás votar de vius.
CAR. Y es ben dit ¿per xó t' apuras?
PACO Ja entench lo concell que 'm donas.
CAR. A cara ó creu, trobas donas
y al Hospici criaturas.
RICA. Aquet no coneix la brega.

PACO (*Amohinat.*)
Com surto del compromís...
CAR. Aném, (*Agafantlo pel bras.*)
aném al Zuiz
y en parlarém.
PACO ¡Quina pega!

ESCENA VI

Dits y RAMON que ha obert ab la seva clau

RAM. Ja soch aquí.
PAÇO Ja has vensut?
CAR. ¿Que 's tracta d' un desafío?
RAM. Res d' aixó.
PACO Es tracta del tío.
RAM. Crech que jugará á puput;
li enredat per uns carrers
que no es possible qu' hi trobi,
ó bé surtirá qui 'l robi
ó bé no tornará mes.
PACO Tant com aixó...
RAM. No hi ha perill.
PACO L' oncle es molt bona persona.
CAR. (*Agafant per un bras á Paco.*)
Aném á pescá una dona.
RICA (*Lo mateix l' altre bras.*)
Anemsen á buscá un fill.
PAÇO (*Ab amabilitat.*)
Ramon.
RAM. Mani.
PACO En tu confio.
RAM. Se 'n pot anar descansat.
PACO Si tornés...
RAM. Ja ho tinch pensat.
CAR. Cantém la cansó del tio.
(*Carlos y Ricardo cantant se 'n van pel foro, del bras de Paco.*)

ESCENA VII

RAMON

RAM. (*Després de tancar la porta: pausa.*)
Madurém lo pensament
que potsé una gran jugada
y serveixi d' estocada
per ferlo caure al moment.
Seyemhi: l' oncle al sortí
m' ha dit bé qu' ell teya hereu
á n' al xicot qu' ell es creu
qu' ha nascut y li es padrí,
perque fentho aixi assegura
de las mans del seu nebot
lo qu' ell s' ho malgasti tot,
ja que 'l gastá no l' apura;
per altra part, es veu clá
que al desferse aquet capdell
hi ha d' habé tal desgabell
que tot se 'n nirá á rodá;
ab aixó lo qu' es precís
desseguit per pará 'l cop
es posá á n' aquí un adop
per sortir del compromís,
y allavors lo meu intent
que pot sé una gran jugada
li serveixi d' estocada
per ferlo caure al moment;
y després d' aqueix gran ball
qu' hi faré feyna ben feta,
jo 'm puch casá ab la Roseta
y deu unsas pe 'l trevall.
(*De sopte aixecantse de la cadira.*)
Fet; no vuy pensarhi massa
posaré fil á l' agulla

y si no enfila y s' esbulla
no será falta de trassa.
L' oncle vindrá desseguida
jo l' hi ensenyat be 'l camí
y tan sols per fer fugí
sospetxas hi dit mentida.
Cridant per lo balcó del cel-obert de la dreta y com si Roseta li contestés.)
Roseta! es un moment;
(*Ap. anant á obrir la porta del pis.*)
al pensá no mes si anaba
l' assumpto com calculaba
ballaría de content.

ESCENA VIII

RAMON y ROSETA pel foro

ROSA Que vols? parla que tinch pressa.
RAM. Es á casa la senyora?
ROSA Está ab la pentinadora.
RAM. Com qu' á n' ella l' interessa
sabé un cas nou qu' are passa
li dius que fassi 'l favor
de venir.
ROSA Com me vá 'l cor.
Que es Ramon?
RAM. Be ho sabrás massa.
ROSA Pro digam.
RAM. Que la partida
haurém guanyat si va bé.
ROSA Vols dir?
RAM. Sí.
ROSA Donchs li diré...
RAM. Qu' entri aquí tot desseguida.
(*Deixa ajustada la porta.*)

ESCENA IX

RAMON

RAM. Pobre Rosa, quin gran cor;
ella si que molt m' estima
passa penas y s' aprima
perque sent lo mal d' amor:
pro si aixó surt com jo espero
li diré d' una vegada.
(*Ab tó dramátich y ridicul.*)
ven quan mí, prenda adorada
que ma quieras, y ta quiero
y al sentir mi corazón
de tus pulsos los letidos
tengo á tus pies los sentidos
de tu marido...

ESCENA X

RAMON y ANITA, alegra pe 'l foro tancant la porta de cop.

ANI. Ramón.
RAM. Ah! es vosté! (Que satisfeta!)
ANI. Está sol? ¿ab qui parlaba?
RAM. Ca!; era que repassaba
uns versos per la Roseta
per quant siga ja ma esposa
si Deu vol y l' ánhel bo.
ANI. (*Contenta.*)
Es que don Paco ja...?
RAM. No;
ell com sempre; es una cosa
que 'ns ha de dur mol trasbals
pro que si ab tiento la fem

me sembla que matarém
ab un tiro dos pardals.

ANI. No l' entench...

RAM. De vosté 'm fío
per fer lo que tinch pensat.

ANI. ¿Pro qu' es?

RAM. Res qu' are ha arribat
un dels dos tios.

ANI. (*Alegre y sorpresa.*)
Un tío?

RAM. Y está clá, aixó es un perill
que al mes aixerit destrona
perque ell vol veurer la dona
y també vol veure al fill.

ANI. Es natural ¡Sant Antoni!
y donchs...

RAM. Que com vosté sab,
ell de fill no 'n te pas cap
de llegítim matrimoni
perque vol viurer solté
jo crech que tota la vida
'l fill, li ha dit que 'l té á dida
pro la senyora diu que
es á veure una malalta
y creu ell que tornará
á casa á lo mes tardá
avuy al vespre sens falta.
Ab aixó, com no pot sé
que un miracle d' aquets passi,
es necesari que fassi
de senyora d' ell, vosté.

ANI. (*Resolta.*)
No es possible.

RAM. ¿Perqué no?
Del compromís lo treuría
y allavors re estrany sería
que vosté ho fos de debó.

ANI. (*Cavilosa.*)
Vosté ho troba molt sencill
y ho manega...
RAM. Com ja 's veu;
¿no sab que 'l tío fa hereu
en testament al seu fill
y si arriva á averiguá
que tot aixó es una farsa
ho envia tot á rodá?
ANI (*Cavilosa.*)
Aixó es cert.
RAM. Quant al revés;
si ell, que 's molt bona persona,
veu que 'l seu nebot te dona
ho deixa tot tal com es;
y allavors, ves qui s' apura
vosté mullé d' ell ja 's mira
y al cap d' un quant temps á fira
á comprá una criatura,
que será, jo be ho confío,
cumplint lo bon desitj seu,
un noy ben maco y hereu
de tot lo que deixi 'l tío.
¿Que li sembla?
ANI Que 's veu clá.
RAM. Donchs, arriva.
ANI. (*Duptant.*)
No, 'm fa frenta.
RAM. ¿Vosté que te tanta empenta
encara si ha de pensá?
ANI. Perque 'm sembla ab lo que ha dit
que á fé un ridícul m' esposo
sens resultat.
RAM. Me proposo
que vosté 'n tregui profit,
y 'n treurá; així assegurat
tingués jo 'l pa per la vida;
á mí á bodas se 'm convida,

jo hi estich tot engrescat
y 'm sembla qu' es cop de taco,
es un medi de primera
per fer caure á la ratera
y obliga á casá á Don Paco.

ANI. (*Indecisa.*)
¿Vol dir?

RAM. Ja 'n torna á duptá?

ANI. (*Reflexionant.*)
(Diu mentidas, pro m' agrada)

RAM. Si 'm creu, jo la veig casada.

ANI. (*Duptant.*)
Vol dir que així 's casará?

RAM. D' altre remey no 'm refío;
las mans al foch y no 'm cremo.

ANI. (*Decidida.*)
Donchs, ho faig.

RAM. (*Molt content.*)
¡Bravo!

ANI. (*Repensantse.*)
Pro temo...

RAM. (*Contrariat.*)
¿Que tem?
(*Toca 'l timbre de la porta.*)

ANI. (*Esberada.*)
¡Trucan!

RAM. (*Mirant per la reixeta.*)
Es el tío.
(*Rihent.*)
(¡Que mudat!)

ANI. (*Seguint esberada.*)
Me 'n haig d' aná.

RAM. Esperis.

ANI. (*Frisosa.*)
¿Que decidím?
(*Toca 'l timbre de la porta.*)
no es del cás...

RAM. (*Reflexionant.*)
Que mira prim
á mitja edat no hi veurá.
(*Indicant á Anita que surti per la porta segona esquerra.*)
Entri á aquesta habitació
y no 's mogui, ja vindré
(*Nou cop de timbre. Anita frisosa.*)
ANI. Y després que hauré de fé?
RAM. (*Ab actitut d' autoritat cómica.*)
Soch qui duch la direcció.
ANI. (*Anantsen á la habitació indicada.*)
Deixi está la porta oberta
que si Don Paco tornaba
y á n' aquí dins me trovaba
diría...
RAM. (*Timbre de la porta; Ramon casi empenyant á Anita.*)
Ja estaré alerta.
ANI. (*Tornant á sortir.*)
¡Prudencia!
RAM. (*Empenyentla de nou.*)
Tot sortirá
de segú á *pedir de boca.*
ANI. (*Timbre mes fort; Anita treyent de nou lo cap desde la porta.*)
Després jo ja sé 'l que 'm toca.
(*Ramon obra la porta del pis dona pas á l' oncle Roig qu' entra en escena vestit ridiculament, ab roba negra de saldo, sombrero y botinas; en la part de «seurer» l' etiqueta de basar embestada; porta nn farcell ben endresat que figura guardar lo seu vestit de pagés.*)
RAM. (*Figurant sorpresa.*)
¡Vosté!

ESCENA XI

RAMON, L' ONCLE ROIG

ROIG (*Enfadat y anant á seurer desseguida prop la tauleta de la dreta.)*
¡Quin tip de trucar!
(*Per la roba que 'l priva de mourers com vol.*)
(¡carám, caram que encongit!)
RAM. (*Escapantli 'l riurer per lo vestit del oncle.*)
(¡Verge de 'ls Angels que miro!)
ROIG (Seyent encare respiro.)
RAM. (¡De quin modo l' han farsit!)
ROIG ¿Doncas que feyas badoch
que m' has tingut dret un hora?
RAM. Es qu' era allí ab la senyora.
ROIG (*Ab interés.*)
Que ja ha tornat?
RAM. Fa molt poch.
ROIG (*Deixant lo tó ofés.*)
Així la culpa es mal dada;
casi he fet mal bé la porta.
(*Ab interés.*)
¿Y la malalta?
RAM. (*Ab tristesa.*)
Ja 's morta.
ROIG (*Sabentli greu.*)
Que Deu l' hagi perdonada.
RAM. (*Rihent.*)
(¡Just!)
ROIG ¿Y ell, que no ha tornat ell?
RAM. ¿'L senyoret?
ROIG (*Contrariat.*)
'L nebot.
RAM. No encare, no; pro no pot
tardá.

ROIG Ficam 'l farcell
per llí dins per quan me 'n vagi.
RAM. (*Prenentlo.*)
¿Que hi porta?
ROIG (*Estranyat que no endevini.*)
Carám! la roba
que duya en lloch de la nova;
no creguis que m' han desfassi;
no deus volgué pas que 'm mori,
perqué per ná aixís mudat
prefiriría havé estat
un hivern al purgatori;
no hi ha pó que m' encostipi
l' ayre no 'm passa pe 'n lloch,
tot m' es just; en quan me moch
tot jo sembla que m' estripi;
fins se 'm escorran 'ls punts
d' una manera que esbara;
ja ho dech dú escrit á la cara,
semblo un enterra difunts.
RAM. (*Sempre mofantsen.*)
(No es boig qui 's coneix lo mal!)
(*Fent indicació de sortir per l' esquerra.*)
Avisaré á la senyora.
ROIG No encare; encare no es hora;
deixam refé.
RAM. (¡Qu' animal!)
ROIG Allí á n' á la casa aquella
que 'n diuhen... (*Rumiant.*)
RAM. (*Mofantsen.*)
'L circo...
ROIG Just!
—No es un vestit de molt gust,
deya un, pro vol roba vella.
RAM. (*Fingint estranyesa.*)
¡Com vella!
ROIG Enten; no portada;
que jo volía una roba

que sigués vella, pro nova,
es ha dir vella, passada;
perque 'ls hi he dit que 'n masias
s' usa no mes que bellut
y 'n faría servitut
tant sols aquí per uns dias
pro *amigu* fent aquets fets
m' apar que no dura un' hora
y devant de la senyora
pot sé 'm quedi 'n calsotets.

RAM. (*No poguentse tení 'l riure y disposantse á desapareixer per la segona esquerra.*)
L' avisaré.

ROIG Molt bé está.
(*Repentsantse.*)
¡Ep! Tú! dígali que jo
no se fé cumpliments.

RAM. (*Com volguent dir: fugi d' aquí.*)
¡Oh!
tampoch ella ni fará.
(*Desapareix sempre escapantli 'l riure per la segona porta esquerra.*)

ESCENA XII

L' ONCLE ROIG

ROIG (*Admirat de la llibreria y del parament de sala, diu satisfet:*)
Nada, nada que 'l Sisquet
posa enteniment de sobras,
perque tot aixó son obras
que ho demostran.
(*Per Ramon*)
Oh! y que aquet
m' ha jurat y perjurat
que 'l Sisquet fará carrera;

si... bé... d' aixerit ja ho era
no més qu' era aixelebrat
y á n' á mí 'l que m' apuraba,
y es 'l cert que aixó 'm cuhia,
que tants quants rals jo pluvia
lo vent també n' aixugaba;
mes, ara fora 'l perill,
son comportament abona
lo ser metje, tení dona
y sé ja pare d' un fill.
Ara 'l Sisquet es un motllo;
jo y 'l germá del cunyat,
que Deu l' hagi perdonat,
li hem fet posá 'ls peus á rotllo.
(*Adonantsen de que entra per l' esquerra la senyora y disposantse á rébrela ab modos.*)
¡Ola! ja surt.

ESCENA XIII

L' Oncle ROIG, ANITA y RAMON per l' esquerra segona.

RAM. (*A Anita qu' entra ab recansa.*)
(¡Pit y fora!)
ANI. (*Fingint gran alegría se tira sobtadament als brassos del oncle Roig apretantlo fort.*)
¿Este es el tío?... ¡Ay! ¡Tío!
ROIG (*Per lo que l' apreta Anita.*)
(¡Refumet vaja quin brío!)
(*Saludant á Anita embobat per lo molt guapa que la trova.*)
Deu l' ha guart.
RAM. (*Fingint serietat; reprimintse sempre 'l riure.*)
Es la senyora.
ROIG (*Cada moment mes embobat.*)
Ja; vols dí qu' es la mullé...
ANI. De Paquito.

ROIG (*No comprenent lo del nom*)
Del nebot;
¿y que tal, ja 's bon xicot?
ANI. ¿Paco?
ROIG (*Insistint.*)
'L Sisquet.
ANI. Ya ve usted;
perfectamente.
ROIG (¡Es bufona!)
ANI. Nos amamos hasta allá.
ROIG (*No entenenentla pregunta ap. á Ramon.*)
(¿Hasta hont vol di?)
RAM. (Es 'l parlá
de Cuba.)
ROIG (¡Quina minyona!)
ANI. (*Sevent en una cadira prop lo balancí de la dreta, indica á l' oncle Roig que segui.*)
Siéntese;
L' oncle Roig seu en una cadira mes apartat; Anita li fa nova indicació insistint de que segui en lo balancí. L' oncle Roig segueix miránsela cada vegada mes embobat; Ramon satisfet de lo seu plan, somriu ab marcada intenció fins desapareixer al marcarho 'l diálech per la segona porta esquerra.)
aquí, á mi lado.
ROIG (*Sevent en lo balancí.*)
(Sentirla parlá m' encanta.)
(*Ramon fent indicació ó senyas á Anita de que la cosa 's presenta be.*)
ANI. ¡Tiene V. muy buena planta!
ROIG (*Exajeradament satisfet.*)
(Jo 'm desfaig com un bolado!)
(*Com agradantli que li torni á preguntar.*)
¿*Qué disa?*
ANI. Que es un buen *mosso.*
(*Ramon escapantli 'l riure se gira d' esquena.*)

ROIG Com la mare del Sisquet;
á n' ella, li havian tret
la jeganta; feya un *gosso*...
al contrari de son pare
era nano y molt sapat;
veu; 'l Sisquet s' ha quedat
entre son pare y sa mare;
pro es aixerit y ben maco.

RAM. *(Habentse esbravat de riure y reprimintse tot lo possible 's dirigeix á Anita preguntantli.)*
Senyoreta que vol ré?

ANI. Puedes marcharte.

RAM. (*Ap. á Anita.*) (Aniré
al balcó per si Don Paco...)
(*Satisfet diu, ap. desde la porta del fondo, mentres l' Oncle Roig y Anita figuran parlar baix; desapareixent després per la esquerra del recibidó.*)
(Aixó pinta de primera;
si 'l burgít no me l' escampa,
com ben parada es la trampa
ell entrará á la ratera.)

ESCENA XIV

L' Oncle ROIG y ANITA. Roig sentat en lo balancí de l' esquerra: á la dreta d' ell y en una cadira Anita.

ROIG Vaja, vaja; ves quin cas;
habé de da 'l noy á dida.

ANI. Ya usté ve.

ROIG (*Per lo revinguda y fresca que trova á Anita.*)
¡Sembla mentida!
y tú tant... en fí; ¿que fas?
¿y 'ls altres no te 'ls criabas?

ANI. (*Sorpresa y mitj esvarada.*)

(D' aixó si que no 'n se re.)
(Esforsantse per sortí del pas.)
Los otros,... pues ya ve usté...

ROIG ¿Es perque 't debilitabas?

ANI. *(Enguniosa.)*
(Ves ara quin compromís!)

ROIG Y 's comprent; qui ho concilia
tenint tanta de familia;
(Anita se sorpren per graus dissimulant en lo possible.)
¿varen ser?

ANI. *(Com qui ho somia.)*
Pues fueron...

ROIG *(Atinanti.)* Sis.

ANI. *(Sobtadament.)*
Eso. (Deu meu que m' en libris.)

ROIG Vas tenirhi mala sort;
no mes que 'l fiol.

ANI. (S' haurant mort;
d' aixó se 'n diu fé equilibris.)
(Fingint tristesa.)
Sí señor, tan solo el niño.)
(Sobtadament alegre.)
¡cuánto le quiero!

ROIG Ja ho crech;
jo ni sisquera 'l conech
y li tinch tot el carinyo;
massa afecte; es el meu mal.

ANI. Se que usté lleva el intento
de nombrarle en testamento
su heredero universal.

ROIG *(Sorprés.)*
¿Com ho sabs?

ANI. *(Casi confosa per pó de ferho malament.)*
Pues, mire usté;
todo eso lo he sabido
por Paquito mi marido.

ROIG *(Estranyat.)*
Per ell? Si aixó no pot sé.

ANI. (*Confosa.*)
(¡Quina angunia!)
ROIG (*Reflexionant.*)
No 's rahó;
¿L' has vist aquet dematí?
ANI. (*Ab por.*)
Si yo le he visto?... no... sí.
ROIG ¿Pro que hi has parlat?
ANI. (*Duptant.*) Sí... no...
ROIG (*Sobtadament*)
¡Ah! ja hi caich!
ANI. (Tinguém cuidado.)
ROIG Qui t' ho pot habé contat
no es ningú mes que 'l criat.
ANI. (*Satisfeta de sortí del compromís.*)
Ciertamente fué el criado.
ROIG Ab lo disgust re estrany fora
distreuretent; es un cop fort.
¿Diu que tant mateix s' ha mort?
ANI. (No sé qui!) (*Novament frisosa.*)
ROIG ¡Pobre senyora!
¿Y pot ser per mes gran pena
del marit, ha deixat fills?
ANI. Una niña. (*Distreta per sortir del pas.*)
ROIG Mes perills;
mes val un noy qu' una nena:
veus ab un cas com aquet
si va trová ma germana,
va morí la cristiana,
y sols va deixá 'l Sisquet;
y després d' haber perdut
á son pare, que al cel siga,
jo, perque l' amor m' obliga,
igual que á un fill li volgut,
y junt ab l' altre cunyat
qu' es l' oncle del Ampurdá,
á 'n aquí 'l vam deixá está
fins á ser metje passat;

donchs si en lloch de sé un xicot,
hagués sigut una mossa,
com es moble de mes tossa
un deixarlo sol no pot;
perqué molt facilment es
que al volguerlo torná á casa
te 'n hagin fet taula rasa
ó te 'l tornin mitx malmés.

ANI. (*Que durant lo que acaba de dir l' oncle Roig haura esperimentat certa angunia. per efecte de la por de que D. Paco arrivi contesta distretament.*
Eso es verdad.

ROIG Es cas de sort;
y com deya 'l Xich moreno
per ellas sempre un sereno;
ab ells pots dormir ben fort.

ANI. (¡Dura massa!) (*Cada vegada mes anguniosa.*)

ROIG ¿Y 'l teu pare?...

ANI. Está be... (ay!) está muy bien.

ROIG Parla aixi si se t' entent

ANI. No sé mucho.

ROIG Ahont vas y ara;
si parlas 'l catalá
casi molt *macor que mí*
¿Que no l' entens be?

ANI. (*Mes distreta aixecantse de la cadira.*)
Yo... sí.

ROIG Donchs ti pots acostumá;
y en menos temps que voldrías
si lo meu nebot si empenya
y t' agrada, ell t' ho ensenya
y tú, jo 't toch, n' apendrias.

ANI. Si ya sé. (No sé 'l que 'm dich.)

ROIG ¿Ton pare que 's catalá?

ANI. No.

ROIG ¿Espanyol?

ANI. *(Tornantse aixecar de la cadira y violentada.)*
Rus.
ROIG ¿Que dius que es?
ANI. (¡Deu meu!)
ROIG ¿Que vols di francés?
ANI. *(Contesta sempre distreta y frisosa.)*
De la terra.
ROIG *(Incomodat per no contestarli á tó.)*
¿¡Porch singlá!?
ANI. (Y en Ramon!)
ROIG Mireu qu' es molt;
no puch treurer l' aigua clara
per sapigué si son pare
es catalá ó be espanyol.
(Anita ab enguia va de una porta á l' altre com per cridá á n' en Ramon.)
(Fins li daría una surra
per aquesta rebacaria.)
¿Qui 't va criá?
ANI. Nadie.
ROIG (Seria
pujada ab la llet de burra.)
¿Pro digas que encara viu?
ANI. (Voldría ja serne fora.)
Sí, tio.
ROIG Oncle. *(Contrariat perque li diu tio.)*

ESCENA XV

Dits y RAMON dissimulant la seva pressa entra en escena pe 'l foro esquerra. Anita enguniosa 's dirigex á Ramon; aquet somriu de satisfacció; l' oncle badalla.

RAM. Senyora.
ANI. ¿Quien hay?
ROIG *(Per Ramon.)* (Aquet sempre riu.)

ANI. (*Ap. á Ramon.*)
(Que ja 's aquí?)
RAM. (*Ap. á Anita.*) No.
ANI. (*Fent indicació de marxar.*) Ramon...
RAM. (No s' esbari!)
(*Parlant baix; Anita 's tranquilisa.*)
ROIG (Es aixerida;
mes ara estaba ensopida;
fa com jo potsé te son.)
RAM. (*Ap. a Anita per l' oncle Roig.*)
Despedéixisin.)
ANI. (¡ay!) Tio
hasta luego. (*Donantli la má.*)
RAM. Entra á dins
per mirarse uns figurins
d' un vestit.
ANI. De un traje mío.
ROIG Be, hasta després.
RAM. (*Satisfet.*) (Va molt llis.)
(*Ap. á Anita.*)
(Abrassil!)
ANI. (*Abrassant fort á l' oncle.*)
Un apretón.
ROIG ¡Que 't vols morí? (*Estranyat.*)
RAM. Aquets son
'ls istils del seu país. (*A l' onclo.*)
Torno á entrá
(*Anita va per dirigirse al fondo, pero Ramon li fa indicació de que surti per la segona esquerra.*)
(Per ferho veurer.)
ROIG T' espero. (*A Ramon.*)
(*Ramon y Anita desapareixen per la segona esquerra y á poch se 'ls veu sortir pel fondo esquerra y després d' observar Ramon ab atenció que l' oncle Roig seu de cara al públich, obra la porta del pis y desapareix per ella ab Anita; després Ramon baixa al pros-*

ceni y se troba prop de l' oncle Roig quant lo diálech ho marca.)

ditxosa roba;
vull que 'm digui ahont hi ha una arcoba
per pogué aná un rato á jeura.
(*Fa un badall y 's persigna.*)

ESCENA XVI

L' Oncle ROIG sentantse en un balancí de cara al públich rendit per lo cansanci s' adorm en lo moment en que RAMON ha baixat al proceni, després de fer lo que diu la nota anterior,

ROIG Estich cansat, com hi ha mon:
un' hora que só á ciutat
y 'm trovo tot tresbalsat;
igual que 'ls apats que son
per celebrá una diada,
que 'm regiran de tal modo
que fins hi tot m' incomodo
perqué hi só cada vegada.
(*Altre badall y adormintse.*)
A mi doneume escudella,
carn d' olla y un plat ab such,
ab lo demés ja no puch,
tot lo demés m' atropella.
(*S' ha adormit.*)

RAM. Está ensopit; l' está aixís
es un medi que 'm convé.
Don Paco al cap del carré
que deu vení de 'l Zuiz
perque hi vist que ab sos companys
aturats allí parlaban
y de segú que inventaban,
per sortir d' aquets afans,
un medi perfet y bó;
pro ell no conta ab lo que queda

que això ningú ho desenreda
ni cremanto, si no jo.
(*Per lo soroll de l' escala.*)
Sento que puja; com té
la clau seva, ja obrirá;
jo desde dins á escoltá
pe 'l meu plan, això 'm convé.
(*Mutis segona esquerra.*)

ESCENA XVII

L' Oncle ROIG adormit en lo balancí; PACO, obrint ab la seva clau la porta del pis, que torna á tancar de cop, entra en escena y no reparant ab l' Oncle crida ¡Ramon! lo seu Oncle se desperta y allavorans adonant-sen en Paco diu ap.—¡ola! ¿ja es aquí?—y en una rápida transició arrenca un plor exajeradament cómich que interromp á intervols singloteixant segons lo diálech ho marqui; se recomana al talent y discreció dels dos actors l' execució d' aquesta escena,

PACO ¡Ramón! (¡ola! ¿ja es aquí?)
ROIG (*Despertantse sobtadament.*)
¿Qui demana?
(*Fregantse 'ls ulls repara en Paco.*)
Ah! ¿ets tú Sisquet?
PACO (Somi.) ¡Oncle!
ROIG (*S' aixeca esvarat al veurer plorar á son nebot.*)
¡Qué t' han fet?
¡y ara! parla, ja ho pots dí,
aquet posat me trastorna!
PACO ¡¡Oncle!!
ROIG Pro que t' ha passat?
PACO ¡Ay! que soch desgraciat!
ROIG Parla.
PACO No puch.
ROIG Seu y torna
en sí, que això no 'm fa goig!
(*Acompanyat per l' oncle. Paco seu.*)
esplicat qu' es lo que tens.

Paco figura que vol contestá y no pot; fingint com un desmay.)

¡Sisquet! ¡Sisquet! que no 'm sents?
jo ja t' estimo. (*Acariciantlo.*)

PACO (*Com tornant la respiració romp de nou á plorar*)
¡Oncle Roig!

ROIG (*Esvarantse cada vegada més.*)
Aixó no pot quedá així;
aquet xicot se·trastoca.
(*Com buscant ausili.*)
¿Hont deu sé ara aquell tanoca?
(*Cridant d' una banda a un' altra.*)
Pere!... ¡Pau!... ¡Anton!... ¡Magí!
Hi vaig, hasta perdo 'l cap.

PACO ¡Oncle, per Deu, no 'm deixéu!

ROIG (*Acostantsi y acariciantlo.*)
No 't déixo pas; no, fill meu.
¿D' hont haurá rebut?... ¡qui sab!
potsé de la post del pit!...
¿que has caigut?

PACO No es res d' aixó.

ROIG Donchs esplicat.

PACO (*Volguent y no poguent.*)
No puch, no.

ROIG ¿Que t' has fet un santrait
á la llengüa?

PACO ¡Ho presentía!

ROIG (Estich ansiós!)

PACO ¡¿Qui ho soporta?!

ROIG Pro qu' es, digas?

PACO (*Ab gran esfors plorant molt.*)
¡¡Qu' ella es morta!!

ROIG (*Tranquilisantse.*)
¿Per aixó ploras? Ja ho sabía.

PACO (*Sorprés parant de plorar y aixecantse sobtadament de la cadira.*)
¡¡Com!!

ROIG Y sí.

PACO (Aquet s' ha tocat!)
ROIG Al arrivá de ca 'l sastre
m' ho ha innovat aquell pillastre.
PACO (Ah! 'n Ramon!) (*Sorpresa satisfactoria.*)
ROIG Lo teu criat.
PACO Donchs ja ho veu. (*Somiquejant.*)
(*Satisfet.*) (Val un Perú.)
ROIG Qu' os estimabau?
PACO Molt! molt!
ROIG Beneit! No sigas mussol;
val mes ella que no tú;
¿quina sang ab ella 't lliga?
PACO (¡Que tranquil!) (*Ab estranyesa.*)
ROIG ¿Perque era bona?
que 's morís la teva dona...
pro aquella no es mes qu' amiga.
PACO (Ja ho comprench.)
(*Arrancant un plor exagerat.*)
¡Ay oncle Roig!
¡no es pas aixó!
ROIG (*Sorpres.*) Qui t' entent?
(*De sobte espantat.*)
¡Válgam Deu! potsé es que 'l nen?...
PACO Tampoch!
ROIG Jo 'm tornaré boig.
Au, parla d' una vegada.
PACO Jo sortía... (*Singlotejant pe 'l plor.*)
ROIG (*Ab ansietat.*) A fer visitas.
PACO Y al ser ¡Ay!
ROIG (*Animantlo.*) Perqué t' ecsitas?
Cálmat.
PACO A la cantonada
del carrer del Hospital
y á devant de can Rosés...
¡oncle! no puch!
ROIG (*Sempre ab ansietat.*) Digas; que es?
(refúm! lo cor 'm fa mal!)
PACO He vist molta gent... hi corro

per sabé tot alló qu' era,
quant treyan una llitera
de la casa de socorro;
pregunto...

ROIG (*Observantlo.*) (Y encara plora.)

PACO Lo que era aquella desgracia.
—Es qu' un tranvía de Gracia
ha aixafat una senyora—
vull sabé 'l seu nom...

ROIG (*Sempre ab ansietat.*) Quin cas;
aixó sí que son fatichs.

PAÇO Quant al instant dos amichs
me treuhen d' allí pe 'l bras.

ROIG Y be 'n fet; que se t' endona.

PACO (*Ab gran plor.*)
Ah! oncle! que desgraciat!
á qui 'l tranvía ha aixefat
com á una coca, es la dona!

ROIG ¿Que diu ara aquet! (*Sorprés.*)

PACO Sí! sí!

ROIG ¿Tu l' has vista?

PACO No! pro ho sé.

ROIG Donchs t' han enganyat. (*Content.*)

PACO (*Sorprés.*) Perqué?

ROIG La teva mullé es aquí.

PACO (*Rápit.*)
(Rediable! aquesta es mes bona!)
Que diu?

ROIG Fins jo hi he parlat,
y ab franquesa m' ha agradat

PACO Pro ab qui? (*Sempre ab sorpresa y duptant.*)

ROIG Ab la teva dona.

PACO Jo si que perdo 'l magí.

ROIG Mes val per xó que per alló;
¿no t' agrada mes?

PACO (*Rápit.*) Oh! no.

ROIG Que dius, are? (*Sorprés.*)

PACO (*Reprenentse.*) Vull dir... si...

ROIG Y que vaja, es molt guapassa:
y mastega 'l castellá
millor que jo 'l catalá;
y en rebre 't dich qu' hi te trassa;
perqué 'n quant á mi 'm pertoca
m' ha rebut d' una manera
que se m' ha fet salibera
com si fos mel á la boca

PACO (*Capficat y quasi content.*)
(Potsé 'n Ramon pe 'ls meus fins.)
Pro vaja no, no ho puch creurer. (*De sobte.*)

ROIG Pues mira, si la vols veurer
no has de fer mes qu' entrá á dins.

PACO (*Sempre estranyat y mirant de fit á fit á l' oncle*)
Y ella ha parlat ab vosté?

ROIG De tot; que 'l noy es á dida,
que se l' estima ab la vida,
qu' es molt maco...

PACO (*Molt ficsat.*) Y de mí, que?

ROIG Que *la quería* hasta allá,
que tens un talent qu' encanta,
que jo tinch tan bona planta;
jo cofoy; ja pots contá;
que será hereu 'l xicot...
que de fills n' ha tingut sis,
ab lo d' are, qu' es felís...
vaja en fi, hem parlat de tot:
no mes m' ha fet enfadá
ab una cosa.

PACO (*Duptant.*) (Quin pes!)

ROIG No 'm vol dir si son pare es
espanyol ó catalá.

PAÇO (*Cavilós.*)
(Pro no comprench que 'n Ramon.)
(*Rápit per una idea que se li acut.*)
Oncle, díguim ¿com se troba?

ROIG Estret ab aquesta roba
y aixefat perque tinch son.

PACO (*Com creyent endevinà lo que ha passat.*)
¿Qu' es qu' ha dormit? (potse així...)

ROIG Al bell punt que tú has entrat
jo tenía 'l son trencat
mitg agessat á n' aquí.

PACO (Ah! ja hi caich! aixó ho fa creurer,
aquet fet casi ho comproba.)

ROIG (*Badallant.*)
Digam si tens una arcoba
que me 'n aniré un rato á geurer.

PACO Es lo millor que pot fer.
(*Acompanyantlo al quarto primer esquera.*)
al meu quarto; pot entrar.

ROIG (*Entranthi.*)
Al tení apunt lo dinar
'm cridas.

PACO (*Ditxós de qu' entri.*) Ja 'l cridaré.

ESCENA XVIII

PACO.

PACO (*Indecis.*)
Aquet ximplet em confon;
perque impossible sería...
¡cá!... ni 'ls mils; es qu' ho somía.
(*Rápit.*)
Sortím de duptes! ¡Ramon!
Oh! y per vence aquèt mal pas
l' adormirse es un miracle,
guanyá així aquet gran obstacle
¡quina sort! ¡Ramon!

ESCENA XIX

PACO y RAMON per la segona esquerra ab un drap de color per devantal, enmascarat y ab una paella molt negra á la má.

PACO (*Sorprés.*) ¿Que fás?
RAM. Embruto la cuyna. (*Molt sério.*)
PACO (*Sorprés.*) ¡Y ara!
RAM. Si 'l tio, neta la veya,
sense fum la xumeneya
y al sostre ni una enmascara,
se creuría, la vritat,
que vosté no te minyona
qu' aquí no hi entra cap dona.
y que ab aixó l' ha enganyat
PAÇO (*Escoltantlo embobat*; *content y pegantli un copet de satisfacció.*)
¡Qu' aixerit!
RAM. (Ja 't veig vení.)
PACO (*Mirantlo ficso.*)
Digam, mentre hi sigut fora
no ha vingut pas cap senyora
á demanarme á n' á mí?
RAM. ¿Senyora? (*Fent el desentés.*)
PACO Deixat d' embulls,
contesta.
RAM. (*Sempre fentse l' orni.*)
Si no que fos
aquella vella del gos
que vosté li cura 'ls ulls.
PACO No pot ser. (*Contrariat.*)
RAM. (Ja hi fa escrafalls.)
PACO Ha de ser guapa y molt jove.
RAM. N' ha trucat una ab un cova
per si volíam fregalls.

PACO (Será cert... jo d' ell me 'n fio.)
(*Content.*)
¿Es á dir que mentres jo
hi estat fora...?
RAM. A n' aquí no
ha vingut no mes que 'l tío.
PACO Bravo! molt be! (*Creixent l' alegría.*)
RAM. (Crech que sí.)
PAÇO ¿Y quan 'l tio ha arrivat...?
RAM. (*Natural.*)
Diu qu' estaba molt cansat
y s' ha posat á dormí.
PAÇO Y tú...?
RAM. A la cuyna á fe alló.
PACO Y ell ben adormit s' estaba.
RAM. Lo que dech di, que roncaba.
PACO Oh, si; no hi ha dupte no.
RAM. (Com se l' empasa.) Sentia
com si parlés ab algú,
surto aquí.
PACO ¿Y allavors... tú...?
RAM. Observo, y dich; re somía;
perque estanme á vora seu
li he sentit dí—Ah! es la dona,
es molt maca, es molt bufona,
jo al teu fill 'l faré hereu;
y després...
PACO Oh! Ramon, prou:
¡Que ditxós! quina alegria!
lo meu cor ja ho presentía.
RAM. (Ja t' hi ben aixefat l' ou.)
¿Pro vejám, qu' es lo que passa?
PACO ¡Ay Ramon!
RAM. ¿Pro qu' es, que te?
PACO No puch, després t' ho diré,
la emoció 'l meu pit traspassa.
RAM. (Me 'n vaig, no 'm puch aguantá.)
Que vol res?

PACO Per ara no.
RAM. Seré á la cuyna á fe alló.
PACO Si vull res...
RAM. Ja 'm cridará;
y l' alegría que duri.
(L' arbre ha fet fruyta ab excés,
ara no falta no mes
per cullirla que 's maduri.)

ESCENA XX

PACO sol, disposantse á escriurer en la tauleta de la dreta.

PACO Ara sense perdre temps
escriure á aquells interessa,
perque 'm quedat que vindrian
per poguerma doná 'l pésam,
y si trigaba jo á dilsi
qu' aixó ha cambiat tot d' aspecte
potsé 'ls tindría á n' aquí
y 'm podrían comprometrer.
(*Escribint.*)
«Amichs meus: tot al revés;
no 'm vingau á doná 'l pésam
perqué la dona no es morta
ja que 'l tio, segons sembla,
entre somnis ell l' ha vista
ab lo desitj de coneixerla.
Ab aixó, molt ojo, noys,
no 'm vinguéu á doná 'l pésam;
aquesta nit al Zuis
os ho contaré. Etcétera...
(*Firmant la carta, que deixa en la tauleta per la noticia de Ramon que apareix sobtadament per la segona esquerra.*)

ESCENA XXI

PACO y RAMON.

RAM. *Per la segona esquera.*)
¡Don Paco! ¡Don Paco!
PACO (*Sorprés.*) ¿Qu' es?
RAM. Quin xafech! no se la pensa
PACO Pro que passa? (*Enguniós.*)
RAM. Qu' are arriva,
per lo qu' hi pogut compendra
lo tío del Ampurdá.
PACO ¡Recristo! (*Esbarantse.*)
RAM. He vist la portera
pe 'l balcó del cel-obert
parlant ab un que li deya.
—soch lo seu oncle Llorens
—viu al tercer pis, lo metje.
PACO ¡Ay! ¡mare meva! (*No sapiguent que fer.*)
RAM. Que 's fa?
PAÇO (*Per la primera esquerra que Ramon tanca ab clau.*)
Tanca aquest, cuyta, depressa.
RAM. ¿Y l' altre?
PACO Fesne 'l que 'n vulguis
qne jo 'm moro. (*Mutis segona esquerra.*)

ESCENA XXII

RAMON.

RAM. ¡Quina gresca!
¿Y què li dich á l' altre oncle?
Are si que aixó s' enreda;
nada, li diré qu' están

malalts, que no se 'ls pot veurer;
embolica que fa fort;
lo qu' es si surto ab la meva
arrengladó 'm podrán fer
de professons y pessebres.
(*Trucan á la porta del pis*: *Ramon obra.*)

ESCENA XXIII

RAMON. L' Oncle LLORENS pel foro, ab cartera de viatje al coll, en una ma una maleta y en l' altre. joguinas de criatura, que segons sigan durá penjadas al coll. Timbal, trompeta. un caball de cartró, etc., etc. Es un tipo acentuadament nerviós.

LLOR. Deu lo guard.
RAM. (Que carregat!)
¿Que demana?
LLOR. La portera
d' abaix m' acaba de dir,
que á 'n aquet pis viu lo metje
senyó Pous.
RAM. (*Fentli indicacio de que passi y 's descarregui; Ramon tanca de cop la porta.*)
Fassi 'l favor.
LLOR. ¿Qu' es á casa?
RAM. La portera
ja potsé 'l deu be enterat...
LLOR. Prou qu' ho se tot; que va neixer
un noy; si per xó hi vingut.
Com per causa de las festas
los trens rebaixan los preus
aprofito l' ida y vuelta. .
miri, veu, tot pe 'l xicot
un timbal, una trompeta. (*Lo toca.*)
RAM. No fassi soroll. (*Ab misteri.*)
LLOR. (*Sorprés.*) ¿Perqué?
jo soch lo tio del metje
y al seu fill li som padrí.

RAM. (Qui no riu!)
LLOR. Ah! y donchs que 's creya.
RAM. Es que tots están malalts.
LLOR. (*Precipitantse per entrar.*)
Y ara! ahont son, digui 'ls vull veurer.
RAM. Lo metje ho te prohibit. (*Privantli.*)
LLOR. Lo nebot?
RAM. Un altre metje.
LLOR. ¿Qu' están malalts de cuydado...?
RAM. En quant á la senyoreta
diuhen que no 'n surtirá,
y el nen está ab molta febra.
LLOR. Pro com es?
RAM. Y el senyoret
te un mal estrany á l' orella
que no 'l deixa está be en lloch
ni un moment.
LLOR. ¡Quina trageria!
Y ab ell que no hi puch parlá?
RAM. Ho miraré.
LLOR. Sols per veure'l.
RAM. No fassi gents de soroll,
segui aquí.
LLOR. (*Seyent.*) Bona l' hem feta.

ESCENA XXIV

L' Oncle LLORENS.

LLOR. (*Molt nerviós.*)
No se perque som vingut;
pasaré unas bonas festas;
jo qu' hi deixat la farmacia
encarregada 'm un ensa
que 'm donará 'n lloch de guanys
no mes disgustos y perduas;
y fins potsé m' equivoqui
lo despatx de las receptas,

com ahí qu' en lloch d' acónit
va doná un pot de magnesia.

ESCENA XXV

L' Oncle LLORENS, PACO y RAMON per la segona esquerra; Paco surt pensatiu; Ramon se queda en la porta. L' oncle Llorens al veurer á Paco l'abrassa mitj conmogut; á poch CARLOS y RICARDO pel foro y la veu del Oncle ROIG en la porta primera esquerra.

LLOR. Paquito!
PACO Tio, ja ho veu.
RAM. (Si 'l d' allí dins se 'ns desperta
podrém ben dir com avans
á n' aquí acabó 'l *sayneta.*)
(Mutis segona esquerra.)
LLOR. ¿Pro com ha sigut, aixó?
¿que no la puch veure á n' ella?
PAÇO La consulta ho prohibeix;
un baf estrany la pot perdra.
LLOR. ¿Y 'l fiol?
PACO Ara li posan
unas quantas sangoneras.
LLOR. (*Exaltantse.*)
Que son burros! perque 'l sangran!
PACO Diu que te las sanchs ardentas.
LLOR. (*Exitantse cada vegada mes y volguent entrar per la segona esquerra: Paco li priva*)
Que se las plantin al nas;
¡ahont es! ¡ahont es! lo vull veurer!
PACO (*Privantli; no poguent, crida ¡Ramon! aquet surt y desde la porta diu ab tó dramátich*)
No pot ser (per Deu!) ¡Ramon!
RAM. No hi es á temps, ja fa aiguetas.
LLOR (*Sorprés; Paco satisfet.*)
Es mort? Ahont son aquells llussos
que l' hi han posat sangoneras.
ROIG (*Crits ofegats y empenyent per dins la porta primera esquerra.*)
Obriu! obriu! que m' ofego!

PACO
RAM. (¡L' altre!)

LLOR. (*Nerviós anant d' una banda á l' altre.*)
Qui es que s' ofega?

PACO La dona. (*No saben que dir.*)

LLOR. (*Estranyat*) ¡Te aquesta veu?

ROIG Obriu! (*Dintre.*)

PACO Ay! no. (*Contrariat.*)

RAM. (*Rápit.*) Que no hi pensa?
es aquell boig qu' han portat.

LLOR. (*S' esbera, molt nerviós, vol amagarse fins ferho en la primera porta dreta.*)
Un boig!

PAÇO Ay! sí! y es de tema,
que quant veu un forasté
s' exalta y fins lo pot perdra.

LLOR. Amaguéuma!

ROIG (*Dintre.*) Obriu!

RAM. (*Obra la porta primera, Llorens hi entra esbarat.*)
Aquí!

PACO (*Deixantse caure en una cadira.*)
Ay! Ramon! que perdo l' esma.

ROIG Obriu! obriu! que m' ofego! (*Dintre.*)

RAM. *Trucan;Ramon mira per la reixeta y diu obrint.*)
('Ls amichs! qui mes inventa!)
(*Ricardo y Carlos que quedan al fondo ab Ramon.*)

RICA. ¿Ahont es en Paco?

RAM. A n' allí.

CAR. Venim per donarli 'l pésam.

RAM. En bona hora han arrivat
te 'ls dos oncles que l' esperan.
(*Segueixen los crits ofegats del oncle Roig; Paco cau desmayat en lo silló ó cadira; l' oncle Llorens trayent esbarat lo cap per la primera porta dreta, qne haurá ajustat; Ramon rihent; escena rapidissima. Baixa lo teló rápit: formant cuadro en l' ordre indicat.*)

FI DEL ACTE SEGON.

Acte tercer

La mateixa decoració.

ESCENA PRIMERA

L' Oncle ROIG en mánegas de camisa y un mocador d' herbas lligat al cap, sentat esbufegant en un balancí ó cadira á la esquerra; prop d' ell ausiliantlo RICARDO y CARLOS; L' Oncle LLORENS cn l' habitació primera dreta trayent d' entant en tant lo cap segons lo diálech ho marqui; RAMON de peu en aquesta porta com fent centinella y pera contestar á punt á las preguntas del oncle Llorens. PACO temerós dirigintse d' un grupo á l' altre segons ho marqui 'l diálech.

CAR. ¿Que no li passa? (*Al oncle Roig.*)
ROIG (*Tapantse.*) Bon goig.
PACO (*Ap. á Ramon.*)
(Ramon, vigila la porta.)
RICA. (*Per una ampolleta que ja olorar al oncle Roig.*)
Ensumi.
ROIG Que?
RICA. Un aigua forta.
ROIG. (*Tapántseli 'ls esprits per la fortalesa del contingent.*)
Redimonxi.
LLOR. (*Trayent lo cap.*) Qui es el boig?
RAM. Mírisel.
(*L' oncle Llorens tanca rápidament la porta.*)

CAR. Pro que ha sigut?
ROIG *(Encara no refet del ofech.*
Friolera.
PACO (*Sempre á part á Ramon.*)
(Ramon no 't moguis ¿ho sents?
RAM. No 'm moch.
PACO (*Neguitòs y apart.*) Si l' oncle Llorens
se n' enterés...
RICA. (*Observant que l' oncle Roig rumia*)
Pro qu' espera?
ROIG Romio.
CAR. (*Somrient apart á Ricardo.*)
(conta ab els dits.)
ROIG No 'ls estranyi; com que jo
quasi be que ab tot això
hi he perdut els meus sentits.
CAR. (*Apart. á Ricardo mofantsent.*)
(Tindrá la closca ensopida.)
ROIG (*De sopte.)*
Ah! ja ho sé; ya 'm vá venint.
PACO (Lo cor me fá un retintin.)
LLOR. (*Repetint lo joch.*)
Que no 'l treuhen?
RAM. *(Apart á Llorens.*)
Desseguida.
ROIG Si, sí; jo me 'n havia anat
á jeure alli una miqueta...
no es això Sisquet?
PACO *(Esfarait ap. á Ramon per la porta.*)
(¡Apreta!)
ROIG Y m' estaba endormiscat
quant tot d' una 'ls esperits
se 'm tapan, el meu nas sech,
y m' ha entrat com un ofech
que 'm moria.
CAR. (*Fingint serietat.*)
¡Quins neguits!
RICA. La cara la té vermella!

ROIG De tant cridá; no 'm sentian!
CAR. Pro bé qu' era?
ROIG Que fregian
algo 'm alguna paella,
y potsé s' han descuidat
de ferla treure del foch,
perque alló ha quedat á poch
plé de fum d' oli cremat.
PACO Sería del pis de sota
RAM. (*Rient ap.*)
(Era lo qu' estaba fent.)
LLOR. (*Repetint lo joch*)
¿No encara?
RAM. Ara.
CAR. (*A Roig perqué vá 'en mánegas de camisa.*)
No es prudent
que vagi aixi.
ROIG Yá.
RICA. (Que idiota.)
ROIG Vol dir que m' haig d' abrigá.
CAR. (*Prenentli 'l pols ab tó grave.*)
Está debil.
ROIG ¡Cóm! dejú;
casi no hi menjat res.
PACO (*A Ramon ab veu de mando.*)
Tu;
que li fassin esmorsá.
RAM. (*Ap á Paco com indicant que no hi ha de qué*).
(Com vol?...)
PACO (*Ab suavitat á Ramón ap.*)
(Per Deu...)
RAM. (Quin agrado.)
LLOR. (*Repetint lo joch.*)
Ya 's fora?
(*Ramón li já indicació de que ara 'l treurán: Llorens ajusta la porta.*
PAÇO (*Per una idea que se li acut á Ricardo y Carlos.*)

Senyors entrém
al saló que tractarém
d' aquell malalt de cuidado.
(*Ab cumpliment entran á l' habitació del Oncle Llorens.*)

ROIG (Necesito menjá un mós.)

PACO (*Tot entrant al quarto diu ap á Ramón per l' Oncle Roig.*)
(No me 'l deixís un instant.)
Sol.)

RAM. Ya entench com aquell sant
que anaba sempre ab el gos.

ESCENA II

L' Oncle ROIG y RAMON.

ROIG (*Ab curiositat per Ricardo y Carlos.*)
Qui son?

RAM. Metjas.

ROIG M' ho ha semblat;
un dels dos es molt entés;
m' ha pulsat hi ha comprés
que yo tinch debilitat.

RAM. (Quina idea... es ben sencilla.)
Cuyti, vagis á vestí
qu' esmursará.

ROIG Vaig allí
y 'm posaré 'l gech y hermilla

RAM. (Després aquí tots dos junts...)

ROIG (*Anantsen per la primera esquerra, diu per las calsas que se li descusan.*)
Ah! escolta... ditjosa moda;
quant li sembli, la nevoda
m' hi podrá fé uns quants repunts.

ESCENA III

RAMON, á poch ROSA pe 'l foro.

RAM. ¡Ah! salau, quin acudit;
ni un os ni una sola espina;
ara aviso á la vehina.
(*Vá per obrir la porta del pis en lo moment qu' entra Rosa.*)
y... vens com l' anell al dit

ROSA ¿Y aixó? es qu' entraba per qué
m' ha manat la senyoreta
que al torná per la llibreta...

RAM. (Excusas.) Ara convé,
y aixis tu li has d' esplicá,
que de pet paris la taula
per qué éll...

ROSA Pro...

RAM. Cap mes paraula;
es precís qu' entri á esmorsá;
y quant jo pe 'l cel obert
de la cuyna 't fassi un crit,
allavors tú tot seguit,
com qu' ell ja estará complert
ab una escusa procuras
que torni aquí dins á casa...

ROSA No 't comprench

RAM. Será una basa
que tú no te l' afiguras
Al trot.

ROSA (No sé com s' ho porta.)

RAM. (*Dantli la seva clau del pis que 's treu de la butxaca.*)
Ah! per quant hagi d' entrá
y no tingui de trucá
t' endús la clau de la porta.

ROSA (*Prenent la clau y anantsent.*)
T' enredas massa.

RAM. Al avio;
jo, ja l' acompanyaré,
(*De sopte.*)
no hi pensaba; digas que
també á arribat l' altre tio.

ESCENA IV

RAMON á poch L' Oncle ROIG per la primera esquerra, vestit completament.

RAM. Si 'm surt bé hauré tret la grossa!
las deu unsas; y després
cobraré d' ell, ¡que diners!
no 'm cabrán pas á la bossa.
ROIG (*Apareix; Ramon en lo balcó com esperant l' ocasió per parlar ab Rosa.*)
(Encar dura la fumera;
casi que sembla mentida
¡quinas donas!
(*Observant que Ramon crida á algú.*)
¿á qui crida?
RAM. ¡Roseta!
ROIG (*A Ramon tocantlo per l' esquena.*)
¿Qui es?
RAM. La cuynera.
ROIG ¿Quina cuynera?
RAM. La nostra.
('S va refinant el plan.)
ROIG Pro digasme; ¿allí al devant
que també es á casa vostre?
RAM. ¿Que no ho sabía? donchs sí.
ROIG Si jo ho sabía! jo 't toch...
jo 'm creya que 'n aquí ahont soch
era á casa d' ell.
RAM. Y allí.
ROIG No ho entench.
RAM. M' esplicaré;
quant passa lo que aquí passa,

que hi ha un metje de gran trassa
que es gran la feyna que te,
per surtí dels compromisos
que la carrera se 'ls porta,
es precís y molt importa,
tení quant menos, dos pisos;
per exemple: aquesta sala
es perque la gent s' esperi,
donchs aquí ja sol haberhi
cadiras aprop l' escala;
que la cosa 's dificulta
y l' assunto es reservat,
pues allí ahont ells han entrat,
al salonet de consulta;
que 'l malalt está ensopit
y necesita descans,
pues á n' allí, ahont vosté avants
estaba mitj adormit.

ROIG (*Tot admirat.*)
Ah! vaja, ja ho tinch entés;
tot ho te apunt y acomodo.

RAM. Sí senyó, aquet es el modo;
¿ó sino com vol que ho fes?

ROIG (*Signant al pis del devant.*)
Y á n' allí?

RAM. Hi te 'l gran saló,
'ls quartos...

ROIG 'L labatori...

RAM. 'L seu hermós dormitori...

ROIG Y deu habé 'l menjadó?...

RAM. Just.

ROIG Si que 'm deixas parat;
aixó no vol dir res mes,
si no que 'l meu nebot es
un xicot aprofitat.

RAM. Pro si ja li he dit.

ROIG Tens rahó;
si la seva mare ho veya

ella que sempre ja ho deya.
«'L Sisquet, te molt d' això...
(Tocantse 'l cap.)

RAM. Quant vulgui hi podém aná
que la taula está parada.

ROIG Que Deu l' hagi perdonada;
si ella podía torná...
ja ho crech y que satisfeta,
fora molt grant sa alegría;
potsé fins se moriría.

RAM. Així te la feyna feta.
(Empenyent á l' oncle Roig; desapareixen pe 'l foro deixant la porta ajustada.)

ESCENA V

PACO per la primera dreta.

PACO Vaja per ara va be;
pro això així no pot durá...
¡qui s' ho habia de pensá!
(Cridant.)
¡Ramon! ¡Ramon! ahont deu sé?
si d' aquesta 'n surto viu
juro que 'n tota la vida
no diré cap mes mentida...
s' enten, si no hi ha un motiu
d' aquells que no 's poden torsa,
perque allavors, la vritat,
no 's diuhent per voluntat
son ditas sols per la forsa.
Si 'n sortís... ¡Deu meu quin goig!
(Veyent apareixa pe 'l foro á Ramon que tanca de cop la porta.)
¡Ah! ¿ets tú?

ESCENA VI

PACO, RAMON.

RAM. Que potsé 'm buscaba?
PACO ¿D' hont vens?
RAM. D' abaix; que m' estaba
veyent menjá l' oncle Roig.
PACO D' hont dius?
RAM. De la porteria
qu' allí l' hi han fet esmorsá
PAÇO (*Content.*)
Es á di que... ja 's pensá;
potsé no hi atinaria;
¡Ramon vals un dineral!
¡quins criats! ni fets espressos!
t' abonaré hasta interessos.
RAM. (*Ab sorna.*)
No mes vull 'l capital.
(Potsé no ho sab que perilla.)
PACO (*Sempre content.*)
Fins ab or t' ho pagaré.
RAM. Ja 'm conformo en que vosté
tot m' ho pagui 'n calderilla.
PACO ¡Oh! sí! sí! vals un Perú!
(*Cambiant de tó.*)
Ah! escolta... ¿ja está avisada
la portera?
RAM. L' hi enterada
y no sabrá ré ningú.
PACO ¿Y després que hagi esmorsat...?
RAM. Com que 's troba molt cruixit,
abaix li farán el llit,
y 'l quarto estará tancat
per evitá una fugida,
fins que passi la tormenta.
PACO Donchs noy, tot aixó es presenta
com si fos fet á la mida.

RAM. Y l' altre? (*Ab marcada intenció.*)
PACO No 'n tinch cap pó;
aquells l' entretenen be.
RAM. Vol dí que no 'n sabrá re
d' aquets enredos?
PACO (*Senyal ab lo dit ó una dent.*)
Ni aixó.
RAM. Sembla viu.
PACO Tant se m' endona;
jo li he dit que 'n Carlos era
'l metje de cabecera
que cuyda la meva dona,
y éll, per lo que jo he comprés,
n' ha quedat ben convensut.
RAM. Be; pro... com qu' es molt astut ..
PACO No 'n suspitará pas res;
perque ara 'n Carlos 's queda
dihent qu' aquí ell hi fa falta
per vigilá á la malalta.
RAM. ¿Y després qui ho desenreda
tot aixó?
PACO Deixau per mí;
com que 'n Carlos no 's mourá
d' allí dins, evitará
que re 's pugui descubrí;
perque ja li ha dit al tio
que al malalt no se 'l pot veure.
RAM. ¿Vol dir que li farém creurer
qu' aixó es cert?
PACO Jo be 'n confío.
RAM. Oh! y que vosté no pensa ara
ab el nen que ja s' ha mort.
PACO Sí, també; ja estém d' acort;
se li ha dit qu' es ab sa mare;
y com que 'l nen ha quedat
lo mateix que si dormís,
ella s' ho ha cregut aixís
y res...

RAM. Y qu' es enredat
aquet tinglado!
PACO Ni mica.
RAM. ¿Be y aquesta situació
que ha de durar gayre?
PACO No.
RAM. Quin fangueix; ves qui si fica;
¿y si 'l seu tio s' escama?
PACO Per evitá tot retardo
en contra, jo y en Ricardo
escriurém un telegrama,
ab un papé de culó
per que sembli mes formal,
dihent; fulano de tal:
etsétera; «se incendió
por completo su farmacia,
venga usté inmediatamente;
le espera, su dependiente.»
Y es clá ab aquesta desgracia
ves qui s' entretent.
RAM. (*Fingint sorpresa.*) Ja es molt
rumiá aixó.
PACO Pren 'l carril,
me deixa á n' á mí tranquil
y el poblema está resolt.
¿Be que 't sembla?
RAM. Una gran trama.
(Si no fos que jo la sé.)
PACO Per en *Meján* del café
farém purtá 'l telegrama.
RAM. ¿Y de l' altre que no 'n resa?
PACO Aquet es el que 'm fa nosa.
RAM. Ja entench, de l' altre 'n disposa
com vol.
PACO Com que no mou fresa;
recordat com hem quedat
perque no fem una planxa.

RAM. Jo faré de *Xanxo Panxa*;
no 'm mouré del seu costat.

ESCENA VII

PACO; per la dreta L' oncle LLORENS sempre molt recelós perque sospecha que l' enganyan, acompanyat de CARLOS y RICARDO; á poch RAMON per la segona esquerra;

PAÇO (*Ap. á Ramon.*)
Muxoni; largo que surten.
(*Ramon se 'n va segona esquerra.*)
LLOR. ¿Ja l' han tret?
CAR. No tinga por.
LLOR. Empro jo no se perque
permets tení á casa un boig?
PAÇO Compromissos; una clienta
que 'm va pregá molt y molt
perque 'l tingués sols un día
per observarlo milló.
CAR. Com que crech qu' era un amich.
RICA. Y tant; un amich de 'ls bons.
PACO Y re tot aixó es efecte
de que tinch massa bon cor.
LLOR. Donchs que 't serveixi de norma;
no 'n fassis may de favors
que 't poden portá disgustos,
me sembla que ja 'n tens prous.
¿no fa Docto amich? (*A Carlos.*)
CAR. Y si;
pro si 's pert de massa bó,
sempre l' estich predicant
y no 'm vol creurer.
RAM. (*Sens mourers de la porta.*)
¡Senyors!
PAÇO (Ne dirá alguna de fresca;
es un xicot que val molt.)
LLOR. Que passa?
CAR. Qu' es?

RAM. No s' alarmin.
PACO Ja ho pots di, parla Ramon.
RAM. Qué 'm sembla que la malalta
desbrieja; fa uns crits forts
y diu; «fugiu tots d' aqui,
no hi vull no mes que 'l doctor.»
PACO (¡Quin trumfo!)
LLOR. (*Nervios.*)
(Que la sab llarga.)
CAR. (*A Llorens.*)
Lo que li deya.
LLOR. ¡Ja 's molt!
CAR. (*Disposantse á entrari.*)
Nada dispentsintme.
LLOR. Y ara!
cumpleixi ab sa obligació.
PACO (*Ab engunia y desitj com per veure la malalta*).
Carlos, si m' ho permetessis...
CAR. Es impossible, en Ramon
y jó sols; som 'ls dos únichs
qu' hem d' entrá á l' habitació;
la malalta es de cuydado
y de cap manera 's pot
permetre que ningú hi entri.
LLOR. (*Observant sempre ab malicia y nerviós.*)
M' apar lo mateix.
RAM. (*Desde la porta.*)
Senyors;
recordin que la malalta
desbrieja.
CAR. Tens rahó;
ab son permis.
PACO (*Repetint lo joch.*)
¿Vols dí Carlos?
CAR. No pot sé; sols en Ramon.
(*mutis; Ramon li obra pas y 'l segueix molt cuadrat.*)
LLOR. (Jo la beta vaig seguint;
veurém en que para aixo.)

ESCENA VIII

L' Oncle LLORENS sempre en la mateixa actitut. RICARDO y PACO aqueix fingint qu' está afligit.

RICA (*Ap á Paco.*)
(Noy, sabs que sembla de serio...)
PACO (Bes si ho sembla...)
LLOR. (Qu' estuts son.)
PACO (Que jo casi estich cregút
que hi ha un malalt de debó.)
LLOR. (Y es clá tot aixó es mentida.)
PACO (Convé que toquém 'l dos;
fes veure que per distreurem...
RICA. Deixau per mí;
(*Al Oncle Llorens.*)
Senyór...
LLOR. Pous
per servirlo.
RICA. Moltas gracias;
las mevas ocupacions...
á pesar del bon desit
de no mourem poch ni molt
m' obligan á que 'm retiri...
(*A Paco.*)
¿Vens ab mí?...
PACO (*Negantsi.*)
Tu vols que jo...!
RICA. Y si home; si 't convé
que 't puguis distreure un poch;
yo no sé com no li agafa
una enfermetat; no 's mou
de casa ni un sol moment;
ni 'l veurá menjá, ni dorm...
LLOR. ¡Oy! ara que me 'n recordo;
que 't fá l' aurella.
PACO (*Sorpres disimulant.*)
(Aixó es nou.)

(*No sabent quina de las aurellas tocarse*)
L' aurella ja se 'm millora...

RICA. (*Ap á Paco.*)
(Pro que hi tens?)

PACO (Oh! que se jó.)

LLOR. (*Nervios.*)
(No hi té res.) Potse es un ayre.

PACO Hi tal, un cop d' ayre fort.
(*Satisfet.*)
(Axió deu sé una mentida
d' aquell plaga d' en Ramon.)

RICA. Vaya aném.

PACO (*Com fent un esfors.*)
Si tant t' hi empenyas
(*Mitj abrassant á son Tio.*)
Tio, adeu;

LLOR. (*Aprofitant l' abrás per donarli un cop per son estat nervios.*)
Adios, nebot.

RICA. *Donantli lo má que l' Oncle estreny fort.*
Reconeguim per amich;
Ricardo Pella y Poroig,
corredor passat de grans,
carrer del Rech vintidós;
tot es de vosté.

LLOR. (*Fingint satisfaccio.*)
Mil gracias;
vosté també, Llorens Pous
Farmacia del Ampurdá
Vilamacolúm.

RICA. Oh! prou;
en Paquito ja m' en parla;
diu que 'ls ayres son tan bons;
que hi ha salud.

LLOR. Massa 'm consta;
hi ha setmanas que tant sols
ni una recepta despacho,
no més pastillas per tós.

RICA. Pasihobé.
LLOR. Que Deu lo guart.
PACO No tardaré.
LLOR. Jo no 'n moch:
vull esperá que descansi
per donarte ma opinió.
(*Acompanyantlos fins á la porta cada vegada mes nervios.*)
y descubrí aquest enredo
que t' ha de dú un grós trastorn,
si es com me penso tramat
per burlarte de tothom.
(*Reparant en que surten Ramon y Carlos per l' esquerra del recibidor.*)
Ah! aqui 'l criat y aquell tuno.
Amaguensa.
(*Mutis per la 1.ª Dreta que ajusta, trayent lo cap sense ser vist.*)

ESCENA IX

RAMON y CARLOS que apareixen per l' esquerra dei recibidor parlant sigilosament fins desapareixer pe 'l foro y tancant Ramon sense fe soroll la porta, de cop.

RAM. (*Vigilant.*)
No hi ha por;
ell no 'l pot veurer com surt;
será á n' aquell quarto.
(*Dreta.*)
CAR. Ramon;
mucho ojo y vigilando;
perqué ó si nó 'm fet á tots;
se 'ns descubreix 'l pastel
y del disgust ell se 'ns mort;
recordat bé que á qui dins...
(*Per la porta 2.ª esquerra.*)
RAM. Hi ha la cuyna y menjadó
CAR. Bueno, si; pro que pe 'l plan

d' en Paco, aqui hi ha tant sols
la malalta, que no para
de patí...

RAM. (*Ab to dramatich.*)
¡Y que pateix molt!

CAR. Just aixó, y que ningú
enterament no mes jó
y tú hem d' entrá á veurela;
recordatan; que no fos
un cas que t' en distreguessis
y anés á passejá tot:
jo corro cap al Zuiz
per veure si aquells hi son,
y resolem la manera
d' acabarho.

RAM. Jo no 'm moch
del costat de la malalta,
s' entent, d' alli al menjadó,
mentres que vostés no 'm diguin
que la malalta s' ha mort
ó bé que aquesta comedia
ya está llesta.

CAR. Be, Ramon;
y si sortim del conflicte
ab victoria y ab honor,
yo proposaré á n' en Paco
que 't dongui...

RAM. Ja 'm dona prou.

CAR. Es á dir que 't paga bé?

RAM. No m' ha entés; no vull di aixó;
lo que fá es darme disgustos
pro diners... qui sab ahont son.

CAR. Donch procura qu' ell se salvi
que no 't queixarás del tot.
Vaya salud y pessetas:
anemhi, apoch á poch
que si 'l seu tio 'ns sentía...
Adeu.

RAM. Passihobé *Doctó*.
CAR. No 'm fassis riure.
RAM. Ho dich serio.
CAR. Pues precisament per xó;
Tanca la porta y muxoni.
RAM. Molt bé.
CAR. No fassis soroll.
LLOR. (*Mentres Ramón tanca la porta.*)
(Ah! 'l metje de cabecera
s' en vá; jo 'm rejiro tot.
(*S' amaga ajustant la porta.*)

ESCENA X

RAMON, á poch L' Oncle LLORENS per la 1.ª dreta.

RAM. Gracias á Deu! quin benehit!
ara que som ell y jó sols
comensém á desfé 'l núS
de la troca; el cap milló
serán las cartas qu' ha escrit
aquest dematí—Ramon
serenitat y cordura;
es cas de vida ó de mort.
(*Trayentse de la butxaca las dos cartas, busca la del Oncle Llorens y llegint lo sobre se dirigueix á la dreta primer terma en lo precís moment en que apareix l' Oncle Llorens casi topa ab ell; aquet nerviós; Ramon se perturba de moment y despues donada l' actitud violenta de l' Oncle s' escama.*)
doném al Oncle Llorens
la seva, després...
LLOR. Que vols?
RAM. Yo... no res...
LLOR. ¿Fá qué venias
per dirme, qu' ella ja dorm
y puch entrá á visitarla
quant tingui gust?

RAM. No senyó.
LLOR. (Los meus nervis tots me tivan;
jo 'm feriré.)
RAM. 'L seu nebot
m' ha dunat avuy mateix
per tirarlas al busson
dugas cartas dirigidas
l' una á n' el seu Onclo Roig
y l' altre, com sempre ho fá,
dirigida...
LLOR. A un servidor
(aquet també 'm creu llanut.)
RAM. Aixó es; y com què jó
me n' distret de portarlas
al correu...
LLOR. Ja comprench; vols
donármela ara perqué
així m' enteri milló
y prompte de la noticia
que 'm participa 'l nebot
¿no fá? (¡pillet!)
RAM. Es aixi;
si es servit.
LLOR. Gracias...
RAM. Ramon.
LLOR. Ramon; gracias. (hasta suo.)
RAM. Se li ofereix algo?
LLOR. No;
quant la malalta descansi
m' avisas qué jo allavors...
(no puch, fins las dents me petan.)
RAM. Está entés.
LLOR. (*Cridant*; *se li segan las camas, no pot seguí á Ramon.*)
No ho está prou;
embustero, trapassé...
RAM. No cridi que potsé dorm.
LLOR. Vinam aqui.
RAM. Hasta luego.
LLOR. Lladre!
RAM. (Ja bullan las cols.)
(*Mutis segona esquerra.*)

ESCENA XI

L' Oncle LLORENS, molt ecsitat, s' assenta en lo cantó de l' esquerra.

LLOR. ¡Ay! ¡Ay! aixó no es possible;
jo 'm moriré de trastorn;
aquets malvats tots m' enganyan,
el murri del meu nebot
s' ha pensat que jo cauría
á la ratera... milló;
hi vingut á Barcelona
no duptant de sas rahons,
de bona fé; no hi fá res;
no 'm sab greu, ni poch ni molt,
aixi d' un cop li retiro
per sempre la protecció
y de mí no haurá ni un clau
partit pe 'l mitj; ¡tan bon cor!
(*Mirantse las joguinas que ha portat al entrar.*)
¡jo que hi comprat fins joguinas
pe 'l seu fill! s' acabat tot;
no m' haig de recurdá d' ell
ni tant sols que siga al mon;
me 'n vaix;
(*Reparant en lo servey d' escriurer que 's trova en la tauleta de la dreta.*)
te; vull deixá escrita
la meva resolució
perqué sabrá que al seu tio
no 'l fá ballá cóm ell vol.
(*Disposanse á escriure troba la carta escrita per en Paco á la escena del acte 2.°*
Qu' es aixó? parla de mi
y es lletra seva... ¿empró cóm?
(*Llegint.*)
«Amichs meus: tot al revés
no 'm vingueu á doná 'l pésam
perqué la dona no es morta,
ya que 'l tio, segons sembla
entre somnis éll l' ha vista
ab el desitx de coneixela;
ab aixó, molt ojo noys,
no 'm vingueu á doná 'l pésam;
aquesta nit á Zuiz

os ho contaré, espereuma.»
(*Estranyat.*)
No ho comprench .. y firma 'n
Paco;
aquet fet si qu' es mes nou;
que no li donguin el pésam
perqué diu que no s' ha mort
la seva dona y 's creu
que jo l' hi visita, que jo...
are si qu' estich en dupte;
veliaqui un cás com hi ha mon
que sens que 'n vingui de genit
fá que jo 'm torni curiós.
A veure; llegim la carta
que m' ha entregat en Ramon:
(*Trayentla del sobre clos.*)
la fetxa... fetxa d' avuy;
vejám, surtimne d' un cop.
(*Llegint.*)
«Mi muy apreciado Tio;
se acaba de celebrar
el bautismo de mi hijo
con toda felicidad;
uno de mis dos amigos
que en el acto bautismal
por usted han asistido
á fin de representar
la persona del padrino,
por su espresa voluntad
á mi hermoso y sano hijo
le han puesto por nombre Juan.
Estoy seguro buen tio
que de ello se alegrará;
mi buena esposa y el niño
prosiguen sin novedad.
Queda de usted su sobrino
Paco» La firma y en paus
(*Frenetich, te en cada ma una carta de las que ha llegit.*)
Calma,... calma... rumiem...
perqué sento al cap un mon
que com la bola del mapa
volta, volta y no sé ahont som.
(*Per la carta que ha trovat sobre la taula.*)

Aquesta diu no es morta,
y que jo l' hi vista, jo;
(*Per la que ha rebut d' en Ramon.*)
En aquesta altre m' escriu
que per ara estant tots bons,
y á n' amí em volen fer creure
que alli dins vetlla en Ramon
á la dona, y que 'l seu fill
al arriba jo s' ha mort;
potsé si que lograrán
que jo hasta dupti y tot
de si soch el farmacéutich
de Vilamacolúm; no
es precís que jo desfassi
aquets embulls.
(*Se queda pensatiu y rundinant sentat prop la taula.*)

ESCENA XII

L' Oncle LLORENS—L' Oncle ROIG pe 'l foro que figura acompanyarlo Rosa que li obra la porta, li dona las gracias; tanca de cop la porta y aixugantse els llabís satisfet del menjá exclama Ay!; no rapara en l' altre Oncle fins que 'l dialech ho marca.

ROIG — Gracias ¡Oy!
Refumet y quin menjá
hasta m' han llepo 'ls bigotis
LLOR. Aixó son uns potispotis
que jo vull averiguá.
ROIG (Ola! aquet seu y s' espera;
deu sé un malalt, de segú.)
LLOR. (*Violent.*)
¿A qui demana?
ROIG — A ningú;
y vosté?
LLOR. — Tampoch.
ROIG — (S' altera;
es mal de qui no está bó
no 'm convé pas pendri basa.)
LLOR. ¿Que busca?
ROIG — Soch de la casa
LLOR. (Deu se un malalt) també j ».
ROIG (No 'l contradim) Ja m' ho han dit...

LLOR. (*Mofantsen.*)
Quin tipo.
ROIG (Potsé m' insulta.)
Si bé per una consulta
entri alli y si está ensopit...
LLOR. D' ensopit ho está vosté.
ROIG No s' acalori.
LLOR. ¿Que vol?
ROIG Home ré ¡a 'l deixo sol;
si dú pressa avisaré
'l nebot perqué 'l visiti
y no s' haurá d' esperá.
LLOR. (*Aixecantse sorprés.*)
Que ha dit?
ROIG 'L Sisquet...
LLOR. ¿Será
l' Oncle...?
ROIG No hi ha qui m' ho quiti
LLOR. Sent aixi vosté ¡quin goig!
ROIG Tant pel tort com pe l' indret
jo só l' Oncle del Sisquet
LLOR. Vosté donchs es l' Oncle Roig?
ROIG (*Estranyat.*)
(Ho dech dú escrit á la cara.)
¿com ho pot endeviná?
LLOR. Perqué jo soch el germá
de son pare.
ROIG (*Esberat.*)
¿Del meu pare?
(aquest senyó no hi es tot.)
LLOR. Quina alegría.
ROIG (M' escapo.)
LLOR. No m' enten; vull di que 'n Paco
com á vosté m' es nebot.
ROIG Valgam sant Quim y Santa Ana
vosté es el senyó Llorens?
LLOR. Just el germá d' en Vicents.
ROIG El cuynat de ma germana.
LLOR. De la Llucia.
ROIG Be ab salut;
ho celebro.
(*Encaixan ab alegria.*)
LLOR. Se 'm figura.
ROIG Igual qu' ell baix d' estatura

LLOR. (Pro no soch tan rebesut) *'ofes.*)
ROIG Baja, baja, ¿donchs com es
qu' hagi vingut á Ciutat?
LLOR. Tant de bó m' hagués trencat
algo; hauria valgut mes.
¡Deu meu y quina mal hora!
¿Vosté deu sabé qu' en Paco?
ROIG *Ab natural satisfacció.*)
Te un noy que diu qu' es tant maco
y una guapasa senyora.
LLOR. ¿Qué?
ROIG ¿Aixó 'l sorpren? no es mentida?
ab ella jo hi he parlat
y ni quedat emprendat;
l' hereu el tenen á dida.
LLOR. ¿N' está segú del que ha dit?
ROIG Home y tant; ni donch paraula;
ara m' hi aixecat de taula
y ella mateixa m' ha servit.
LLOR. Pro qui es ella?
ROIG La mullé
del meu y del seu nebot.
Oh! ara es molt bon xicot,
diuhent que té tant sabé
y per visitas no queda
prou el seu tragí ho comproba.
LLOR. Aquesta si qu' es mes noba;
¿com estém? ¿qui ho desenreda?
ROIG ¿Pro perqué aquets amohinos?
¿Qu' es que té? ¿qué li ha passat?
LLOR. Que 'l nebot ens ha enganyat
com á negras, com á xinos.
ROIG No ho puch creure.
LLOR. Ben clá qu' es.
ROIG Donchs jo ho veig fosch.
LLOR. Ben sencill.
El nebot quants fills té?
ROIG Un fill.
LLOR. Pues resulta qu' en te tres;
fieuvos may dels pillastres.
ROIG *(Reflexionant.)*
Be, veurá de seu sols un;
pro si conta 'ls del difunt
no foran tres, cinch fillastres.

LLOR. Pro ¿qué diu?
ROIG Lo que ha sentit;
aixó si que no incomoda;
no es res mes que la nevoda
va perdre 'l primer marit.
LLOR. Aném per parts.
ROIG (*Recelós.*) (No 'm fa 'l pes.)
LLOR. Convé esbriná aquet convoy;
¿quants fills té?
ROIG Ja ho sab, un noy.
LLOR. Donchs no es un noy, que son tres.
ROIG (*Casi incomodantse.*)
¿Ja hi torném?
LLOR. Ves qui no crida,
un que aqui escriu qu' es tan maco.
ROIG Be, l' únich.
LLOR. Si 'l d' en Paco;
un de mort y l' altre á dida.
ROIG ¡Quins contes! no m' hi convinch!
El qu' es á dida y cap mes.
LLOR. Y 'l maco?
ROIG El maco es...
LLOR. Y el mort?
ROIG No es un, que son cinch.
LLOR. No es pas per ferli un agravi
pero asegurarli puch.
que vosté.
ROIG Que soch un ruch.
LLOR. No tant; pro que no es gens sabi.
ROIG Ab aixó te la rahó
jo de sabi no 'n só gota...
tinch molt bona fé.
LLOR. Prou tota;
no li nego:
ROIG Lo qu' es jo
soch com la seva cunyada;
qui m' enganyi es un malvat.
LLOR. Pues el nebot l' enganyat.
ROIG (*Sorprés.*)
Vol di que un altre vegada.
LLOR. No ha deixat pas els embulls.
ROIG No pot sé...
LLOR. Encara l' abona?
ROIG Pro si jo he vist la seva dona...

LLOR. En somnis. (*Per la carta.*)
ROIG No, ab els meus ells
LLOR. Quantas n' ha vistas?
ROIG No mes
la que d' ell fa la fortuna.
LLOR. ¿Es á di, que no mes una?
ROIG Quantas ne vol?
LLOR. Pues son tres.
ROIG Sé dú de cap, es molt trist;
no l' entench; estich confós.
LLOR. Una á dins, que val per dos
y l' altre que diu que ha vist. (*Molt nerviòs.*)
¡Ah! ¡pillet! ¡pillet! ¡pillet!
ROIG (*Formalisantse.*)
Lo que puch asegurá
que jo acabo d' esmorsá
ab la mullé del Sisquet.
LLOR. Encara?
ROIG No m' han dèsdich.
LLOR. Alto. (*Agafantlo pe 'l bras.*)
ROIG No hi ha pó, no m moch.
LLOR. A veure si apoch apoch
podrém desfé l' embolich.
¿Vosté 's sosté sense torsa?...
ROIG Jo 'm sostinch sense puntal;
encara só dret é igual.
LLOR. No m' has comprés.
ROIG Tinch prou forsa.
LLOR. (*Perque Roig vol replicarlo.*)
Vosté 's sosté?... deixim dí;
¿en que ha esmorsat junt ab ella?
(*L' oncle Roig afirma.*)
¿ab una dona?
ROIG Famella.
LLOR. Pro ahont hi ha esmorsat?
ROIG Aquí.
LLOR. Aquí, á n' aquesta casa?
ROIG Home sí; be ho dich prou clá.
LLOR. A n' aquet pis?
ROIG Ja veurá
tant com tot aixó no.
LLOR. ¡Asa!
ROIG Fassi 'l favor, no m' insulti
que jo ho dich de bona fé.

LLOR. Dispensim; ho faig perque
la vritat del fet resulti,
sens esforsus de cap clase
y aquet tuno de nebot
li consti que ho sabém tot
lo que trama.
ROIG (*Sorprés.*) Pro que passa?
LLOR. Es un pillet, un truhant.
ROIG Vol dí?
LLOR. ¡Infelis!
ahont es ella?
ROIG A l' altre pis.
LLOR. A quin?
ROIG A aquet del devant.
LLOR. Tant aprop! vosté desbanquis
protegintlo.
ROIG (Vaija un cháfech!)
LLOR. (*Ab misteri; l' altre no l' entent.*)
¿Sab lo qu' es aixó? es un tráfech;
es una dona d' estranquis.
ROIG Fill meu, per mi tot es nou:
no entench pas lo que vol dí.
LLOR. Aquesta senyora... (*Mes misteri.*)
ROIG Sí.
LLOR. No es pas senyora.
ROIG Ah! aixó prou!
LLOR. Empro ab ell no hi es casada.
ROIG Aixó vol dí? ¡válgam Deu!
jo qu' he fet al fill hereu.
LLOR. *Tunante*
ROIG Mes que malvada.
LLOR. Aquets disgustos aterran!
jo no 'l podré pas sufrí;
quin xicot.
ROIG Lo que 's á mí
ab aquets trastorns m' enterran.

ESCENA XIII

Dits, RAMON per la segona esquerra.

RAM. Senyors...
LLOR. (*Indignat.*) 'L seu confident.
ROIG ¡Ah! sí.

LLOR. *Granuja.*
ROIG Mal cor!
RAM. Jo 'ls demano per favor
bandera de parlament,
y potsé obtindrém victoria.
ROIG Y que vol ara?
LLOR. Es ben vist;
enganyarnus.
ROIG Y qu' es trist,
jo que 'm creya está á la gloria;
¡mal home!
LLOR. Vaya un parell.
RAM. M' escoltan?
LLOR. Al votavant!
ROIG ¡Si ets tant embustero!
LLOR. Y tant!
RAM. Si 'n so, es per salvarlo á n' ell
per res mes, hasta 'ls hi juro.
ROIG Potsé que sí. (*Duptanne.*)
LLOR. (*A Ramon.*) ¿Encara gosas?
RAM. Jo si ara faig certas cosas
es per treurel de l' apuro.
LLOR. (*Molt nerviós y ab moſa.*)
¿Y donchs que fa la malalta?
ROIG (¡Quina malalta?) (*Sorprés.*)
LLOR. ¿S' ha mort?
RAM. Si 'm volguessin fe 'l favor
d' escoltarme.
LLOR. No 'm fa falta.
ROIG Be, que digui.
LLOR. No pot sé;
no es possible la disculpa.
ROIG Potsé 'l xicot no hi te culpa.
LLOR. Tant com el nebot la té;
es la seva cobertora.
RAM. Escoltim.
ROIG Es ben sencill;
escoltemlo.
LLOR. ¿Ahont es el fill?
ROIG Just! ¿ahont es?
LLOR. Y la senyora?
Tot això es pues una farsa.
RAM. Tot això no fora res

si ara Don Paco volgués
casarse.

LLOR. ¿Ab aquí casarse?

ROIG Així fos; quina alegría;
jo 'l perdonaba de tot.

RAM. Se una senyora que pot
ferlo felís, si ell volía.

ROIG ¿Jove?

LLOR. (*Per l' oncle Roig.*)
Y encara s' ho creu!

RAM. Y rica.

LLOR. (Qu' estrefalari.)

ROIG (No diria ré al Notari
podrían tení un hereu.)

RAM. Es una viuda que jo
se que 'l vol molt.

LLOR. (Quin trapella!)

ROIG Una viuda? Deu se vella?
no li convé.

RAM. No senyó;
es jove.

ROIG No es ben pensat:
¿ha tingut fills?

RAM. Ni sols un;
pro es que 'l seu marit difunt
era artillé retirat.

ROIG Sent aixis 'm sembla be;
si vol, qu' es casi en bona hora

LLOR. (*Sempre ab mofa.*)
¿Y qui es aquesta senyora?

RAM. Si 'm permet jo li diré.

LLOR. (Massa modos.)

ROIG (Qui será?)

RAM. (*A Roig.*)
Vosté ho sab y no hi atina.

ROIG (*Estranyat.*)
Jo dius que ho sé.

RAM. Es la vehina
que li ha servit l' esmorsá.

ROIG Ja m' agrada. (*Content.*)

LLOR. A mi ni gota;
¡quina embustera!

ROIG Ah! si; 'n tot!

RAM. Lo que fá es pe 'l seu nebot;
de tant que 'l vol.
ROIG (*Reflexionan.*) Y es guapota!
RAM. Y honrada á carta cabal.
LLOR. Per xó que ho es tant el busca...
RAM. Es que 'l seu amor l' ofusca.
ROIG Ya podria sé; es un mal
'l del amor, malehit;
la dona per mi 'n patia
perqué jo no la volia
y se 'm vá morir del pit.
RAM. Jo no 'n dupto, ni un instant;
si Don Paco si cases
veurian com ja may mes
'ls seguiría enganyant;
y prenent un altre vuelo,
després de tot penedit,
sería molt bon marit
bon pare y nebot modelo.
ROIG Probemho.
LLOR. Pro si 's veu clá
que lo qu' ell vol no es casarse
RAM Com que no podrá refiarse
de vostés 's casará.
LLOR. Després d' aixó no ho puch creura
hasta que me ho jurin
ROIG Res;
se li diu, no 't creurém mes
mentres que no ho poguém veura;
aixis es que 'l matrimoni
no 'l creurém pas de debó
mentres que vosté ó be jo
no 'n siguém bon testimoni.
LLOR. (*Contempland las joguinas.*)
Jo que al ferli la visita
fins joguinas he comprat;
¡tant diné! ¡mal aguanyat!
ROIG Casantlo las aprofita
RAM. Y si.
(*Timbre de la porta, l' Oncle Llorens se posa violent.*)
ROIG ¡Trucan!
LLOR. ¿Será ell?
¡Preparis! (*Calmantlo.*)

ROIG ¡No escampi 'ls bous!
(*Ramon obra la porta, mirant ants per la reixeta.*)

ESCENA XIV

Dits. Un camarer del ZUIZ ab un telegrama.

CAMAR. (*Trayentse la gorra.*)
Viu aqui Don Llorens Pous?
(*Sorprés.*)
LLOR. Jo soch.
ROIG (¿Un altre capdell?)
(*Entregant lo telegrama al senyor Llorens.*)
CAMAR. Si es servit.
LLOR. Qu' es una carta?
CAMAR. M' haurá de posá 'l rebut.
LLOR. (*Molt sorprés' arrenca lo paper y posa 'l rebut que torna al Camarer.*)
Y ara!
RAM. (*Ap al Camarer.*)
(Molt bé, n' has sabut.)
ROIG (*A Ramon ab curiositat.*)
Y qu' es aixó?
RAM. Un parte.
ROIG (*No l' entent.*)
Un parta?
LLÓR. (*Entregant el recibo.*)
Tingui.
CAMAR. No volan pas re?
LLOR. (*Obrintlo.*)
De qui será?
RAM. (*Al Camarer.*)
(Toca 'l dos.)
CAMAR. (Ay! ho feya com si fós
servint la gent del café.)
(*Ramon li obra la porta qne torna á tancar.*)

ESCENA XV

Dits menos lo Camarer.

(*Exajeradament sorprés y nervios.*)
LLOR. Que llegeixo «Se incendió
por completo su farmacia.»

ROIG Valgam Deu, quina desgracia.
RAM. *(Ap á Roig)*
Deixil llegi, no hi ha por.
ROIG (*Al senyó Llorens.*)
Diu en Ramon que no es ré.
LLOR. «Venga V. inmediatamente
le espera su dependiente»
¡ay! ¡ay! que jo 'm feriré.
RAM. No 's ferirá; perqué aixó
es mentida y sols ho fan
perqué han combinat el plan
de que fentli agafá pó
vosté se 'n vaija al moment
y 'l deixi á n' aquí tranquil.
LLOR. ¿Vols di?
ROIG 'S veu qu' aquet te 'l fil,
de tot y 'ls coneix l' intent.
RAM. (*Mostrantli l' lelegrama.*)
Si senyó es fet á la má
no hi veurá lletra d' imprenta.
ROIG (*Admirat.*)
Quin nevot, fins aixó inventa?
LLOR. (*Ficsantsi.*)
Vejam.
RAM. No 'n pot pas duptá.
ROIG (*Ap mentres Llorens y Ramon examinan lo telegrama.*)
¡Qu' embolichs! no 'ls faig pas jo;
pró que no mes de pensarhi
me sento com un desvari
y 's pot di que no estich bó
RAM. Ho veu bé?
LLOR. Mes val aixi;
jo no se lo qu' es mereix.
ROIG Home ré; se li exigeix
que 's casi; y si diu que si,
l' escarment será com cal;
y si diu que nó, prou tantos;
no hi valdrán, ni plors ni llantos
may mes se li envia un ral.
LLOR. No tení de qui fiarse!
RAM. Per mi fora un gran remey.
ROIG Y sobre tot es de lley
no perderém re en probarse.

RAM. L' aviso á n' ella? *(Disposat.*
ROIG Es del cas.
RAM. *(Anantsent y deixant la porta ajustada.)*
De lo qu' hem dit, res li callo...
ROIG Tots tres li farém el fallo.
LLOR. Será inútil da aquet pas.

ESCENA XVI

L' Oncle LLORENS y L' Oncle ROIG,

LLOR. *(Contemplant de nou las joguinas.)*
¡Las esperanças perdudas;
fins m' había fet padrí!
ROIG *(Molt soprés.)*
¿Aixó es cert? també á 'n á mi;
'l Sisquet donchs fá com Iudas,
que per dinés se vendría
fins 'ls fills y 'l que no es seu;
¡fé dos padrins de l' hereu
que no es nat! ves qui ho diría!
LLOR. No es res; es un altre enredo.
ROIG A que 's casi jo l' invito;
y si no ho fa 'l *decapito*;
no hi ha mes, el desheredo.
LLOR. Li vaig dí, no puch baixá
per mi que 'n sigui un amich.
ROIG Ygual, lo mateix li dich.
LLOR. Que á vosté 'l baigi enganyá
encara...
ROIG Tinch bona fé.
LLOR. Pro á n' á mí... *(Indignat.)*
ROIG Un apotecari!
créguim, val mes no pensarhi.
LLOR. A 'n á mí, que quant vaig sé
estudiant aquí á ciutat
als aixerits enganyaba
y á mi tothom ho probaba
y no m' habian enganyat.
ROIG Li servirá d' esperiencia;
«lo que no vulguis per tú
no vulguis may per ningú»
ara te la penitencia.

LLOR. Es ben cert!
ROIG Mes no hi fa re;
si ell es casa ab la vehina
me sembla á mi que ho endevina
y potsé un home de be.
LLOR. ¿Vol di qu' ella?
ROIG S' ho mereix;
es minyona que molt val;
si á mi 'm volia, formal
m' hi casaba avuy mateix.
LLOR. (*Ab misteri.*)
Ja sab be que no es com altres?
ROIG No l' entench.
LLOR. ¿Es bona dona?
ROIG La tinch per bona persona;
no mes que no es com nosaltres.
LLOR. Qu' es contrafeta? (*Sobtadament.*)
ROIG No, cá;
aixó arrav en res no s' erra;
es filla d' un altre terra
parla sempra en castellá.

ESCENA XVII

Dits, ANITA y RAMON aquet tanca de cop la porta: L' Oncle Llorens saluda cortesment á Anita, fa demostració d' agradarli. l' oncle Roig sempre embobat mirántsela, Ramon content.

ANI. Deu lo guart.
ROIG Aquí la te.
LLOR. (Es hermosa com hi ha mon.)
RAM. (Que li sembla?) (*Ap á Llorens.*)
LLOR. (Be Ramon.)
ROIG (*A Anita, recriminantla ab dolsura.*)
Donchs m' enganyabas?
ANI. Perque
creya fentho, que cumplia
ab un deber de qui adora
al seu nebot.
LLOR. ¿La senyora
si ell ho vol s' hi casaría?
ROIG (*Agradablement sorprés; ap. á Ramon.*)
(Escolta: ¿qui n' hi ha ensenyat
de parlá així?)

RAM. Es de naixensa.
ROIG Ah! es á dí, que...
RAM. Ja s' ho pensa.
ROIG M' agrada mes la vritat.
LLOR. (*Després de parlar apart ab Anita.*)
Donchs aixó tindrá aquet fí;
ó 'n Paco 's casa ab vosté
ó desd' avuy al carré,
que no esperi res de mí.
ROIG (*Que ansiós escoltaba á la por.a.*)
Ell arriba.
LLOR. En molt bona hora;
entri aquí dins. (*Primera esquerra.*)
ROIG Depressa.
PACO Sobre tot lo que interessa...
LLOR. No 'n tinga cap po senyora.

ESCENA XVIII

L' Oncle LLORENS exitat. PACO pel foro que ha overt ab la seva clau.

LLOR. ¡Oh! nervis; per caritat;
arronseus tots jo us ho prego;
que si á vosaltres m' entrego
faré una barbaritat.
¡Comensém!
ANI. (*Apareixent; se sorprén al veurer l' actitut del seu oncle.*)
(¡Ola que alegra!)
LLOR. ¡Arronseus! (*Ap. pe 'ls nervis.*)
PACO (Aixó 'm sorpren!)
LLOR. (*Molt nerviós; pero fingint alegría.*)
Ah! ets tú! Ay qu' estich content!
fa molt poch el cor tan negra
(*Abrassantlo y pegantli al abrassarlo per efecte del seu estat nerviós.*)
y ara... abrassam; fort aquí;
no t' ho pensas...
PAÇO (*Sorprés.*) (Que será?)
Tio.
LLOR. (*Repeteix lo joch.*)
Tornam á abrassar.
PACO (Com apreta.)

LLOR. Mes; així.
PACO Pro que passa?... per favor...
LLOR Friolera; que ta dona
está completament bona.
PACO (Quina pega... ay!) Quina sort;
¡la dona! ¿pro com s' esplica?
LLOR. Un miracle.
PACO (Quina farsa!
Deurá sé alguna comparsa)
LLOR. ¡Que guapassa!
PACO (*Enguniós.*)
(Això 's complica!)
¿Pro vosté?
LLOR. Li he pres lo pols,
li he fet un remey per fora
y res, al cap de mitj' hora
ni un grau de febra tant sols;
(*Repeteix lo joch.*)
¡abrassam! ¡Paco! ¡fill meu!
PACO ¡Com apreta! Que 'm fá mal.
LLOR. ¡Está curada!

ESCENA XIX

Dits, L' ONCLE ROIG primera esquerra

ROIG (*Temorós.*) Cabal
(fé aquets papers me sab greu!)
PACO (*Transició rápida; fingeix molta alegria. Roig s' estranya.*)
¡Es l' oncle Roig! ¿Com se troba?
(*A l' oncle Llorens.*)
tinch el gust de presentarli.
LLOR. Vosté. (*Dantli la ma.*)
ROIG Pro... (*Confós.*)
LLOR. (*Ap. á Roig.*) (Disimularli
precisa.)
ROIG (*Esverat*) (Questa es mes nova.)
PACO (*Li toca la cara; Roig cada vegada mes estranyat*)
¡Molt be! y donchs ¿quant ha arribat?
ROIG Ay, ay! ¡Aquet dematí!
PACO (Dissimuli!) (*Ap. á Roig.*)
ROIG Pro si ab mí...

PACO (*Interrompentlo.*)
Be prou que ho sé...
ROIG Ja 'm parlat.
(Quins embulls!)
PACO ¡Qu' estich sorprés!
¡Ay Deu meu! y que ditxós!
tenirlos aquí tots dos.
(*Los abrassa: Llorens cambia de lloch y abrassantlo repeteix lo joch.)*
LLOR. Los ditxosos som tots tres.
ROIG (Jo no hi entench ab tal farsa.)
LLOR. Com tots tres! ¿y la senyora?
ROIG (¡Ay ara!) (*Casi espantat per Paco.*)
LLOR. (Ja ha arrivat l' hora!)
PACO (*Casi alegre.*)
(Deurá sortir la comparsa.)
LLOR. Ramon! (*Cridant.*)
RAM. (*Desde la porta primera esquerra.*)
¿Que mana?
PACO (*Content.*) Sempre ell.

ESCENA XX

L' oncle LLORENS, L' Oncle ROIG admirat de lo que passa. PACO, relativament alegre; pro indecís; RAMON sério esperant ordres; á poch ANITA y RAMON, després ROSA.

RAM. Disposin.
LLOR. La senyoreta.
(*Mutis Ramon primera esquerra.*)
PACO ¡Quina alegría!
ROIG (Pobreta!)
(ves qui desfá aquet capdell.)
PACO (*Gran sorpresa: dissimula y saluda de nou á Anita; los oncles ho contemplan admirats; Ramon alegre.)*
(La vehina!)
AN. ¿Como estás?
PACO Bien y tu?
AN. Mucho mejor.
PACO Me alegro (M' ha deixat mort.)
ROIG (¡Quina barra!)
LLOR. (*Decidit.*)
(Eixim del pás.)

RAM. (Hauré sortit ab la meva;
la crido.
(Pe 'l balcó crida á Rosa; entra Rosa quant lo diálech ho marca.)
LLOR. Be; com la trovas?
ROIG (Això es fé embolichs á covas)
PACO La trovo...
LLOR. ¿No 't sembla teva?
PACO (*Abrassantla*)
¡Oh! meva sempra!
AN. (*Resistint*)
(Don Paco!)
PACO (*Ap á l' nita*)
(Las hi pagaré á bon preu.)
Mirin l' abrasso.
(*Hi torna.*)
LLOR. Ja 's veu.
ROIG (*Admirat.*)
(Y ella ho consent guapo, guapo.)
LLOR. (*De sopte agafant per una aurella á Paco, fins agenollarlo á terra.*)
Prou comedia! Vina aqui!
ets un truhan, un trapella!
PACO ¡Tio!
ROIG (*Amparant á Paco.*)
Basta; que l' aurella
es delicada.
ROSA (*Apareixent, ap á Ramon; los dos contents.*)
(Ara?)
RAM. (Si.)
PACO (Lo pastel s' ha descubert.)
ROIG (*Disposat á ferli un sermó.*)
Sisquet, per Deu, tu repara
que si fos viva ta mare...
LLOR. Es com predicá en desert.
PACO (*Decidit.*)
No senyors; jo molt formal
els hi juro sumissió
en quant manin.
AN. (*Satisfeta.*)
(Es això.)
LLOR. Volém que 't casis.
ROIG Cabal.
LLOR. Hi en nom dels dos se 't proposa

ja que ab mentidas no campas,
que per acabá las trampas
(*Per Anita.*)
aquesta siga ta esposa.

RAM. (*Molt content ap á Rosa.*)
(Per últim l' haurém pescat.)

PACO Ho juro, m' hi casaré.
(*Tots contents.*)

LLOR. Si; pro ara...

PACO (*Costantli de dirho.*)
No pot sé.

TOTS (*Sorpresos.*)
¡Com!

PACO Perqué estich divorciat.
(*Nova sorpresa relativa com de qui no ho creu*

AN. *duptant.*)
(¿Será cert.?)

RAM. (*Rápit.*)
Aixó es mentida.

PACO (*Contrariat.*)
¿Com s' entent?

ROIG Y qui ho abona?

LLOR. Vinga; ¿ahont es la teva dona?

PACO (Ha de neixa.)

RAM. La té á dida.

PACO (*Molt serio á Ramon.*)
Ep, tú; abusos de confiansa
no te 'ls permeto; es vritat
que jo ho portava amagat,
pro tenia l' esperansa
de que sent vella com es
y tenint mal de morí
'l milló dia.

RAM. (*Escapantli 'l riure.*)
(Jí, jí...)

LLOR. A veure ahont tens els papers?

PACO 'Ls vaig cremá; pro ho sabrán

LLOR. Es precis que molt ho abonis

PACO Varen sé 'ls meus testimonis
aquells dos amichs;
(*De sopte disposantse á marchar.*)
veurán;
m' hi arrivo y 'ls dich—veniu...

LLOR. (*Imperiosament.*)

D' aquí no 't mous.

RAM. (*Ap á Llorens.*)
(Deixil fé.)

ROIG Qu' hi vagi; qui sab, potsé
siga cert.

AN. (*Ab esperansa.*)
(En Ramon riu)

RAM. (*Ap a Paco.*)
(Ficsisi bé ab la vehina,
qu' es l' altra mitxa taronj)
(*Paco disimuladament se ficsa en Anita y titubeja.*)

ROSA (*Ap á Anita.*)
(Yo de vosté 'm feya monja.)

LLOR. (*Nerviós á Paco.*)
Qu' esperas?

PACO (*De sopte dirigintse á Anita*)
(No mes bronquina.)
Espero no més sabé
que, ab tota sinceritat
me digui si m' ha estimat
ó es que 'l pretendre vosté
teni marit, sols intenta
contá ab socio responsable...

AN. (*Comprenentlo.*)
No segueixi...

LLOR. (*Molt nerviós.*)
(¡Miserable!)

RAM. (Ja pinta!) (*Content y ap. á Rosa.*)

ROIG (¿Quin altre inventa?)

AN. Jo soch viuda
del coronel Partagás,
(*Al senti aquet nom l' oncle Roig, te un sobre salt de sorpresa.*)
ab qui 'm vaig casar per forsa
perque no vaig volgué torsa
la voluntat de 'ls papás;
desde llavoras que visch
totalment sola *pro honrada.*
(*Molta intenció en aquesta paraula, dirigint una mirada penetrant á Paco.*)
si hagués volgut *sé casada*
ho fora, no m' hi desvisch
ni n' estaba decidida

perque m' inspiraba horror
lo matrimoni; d' amor
no n' he sentit en ma vida;
pro al trovarme ara ab vosté,
que igual que jo crech que pensa,
francament, mon cor comensa
á creure que 'ls dos pot sé
podríam formá un sol tot
hi viure en felicitat.

LLOR. (Amigo, que be ha parlat) (*Ap. á Roig.*)
ROIG (Jo 'm creya sentí un marlot.)
LLOR. (*A Paco.*) Si aceptas en matrimoni
á la senyora, al moment
ets m' hereu.
ROIG (*Cavilant y satisfet.*) (Lo testament
serviría.)
RAM. (*Ap. á Paco obligantlo.*) (Y Sant' Antoni;
de caigudas per l' istil
que 'n vingan á cada punt.
¿Pro que pensa?)
PACO (Ab el difunt.)
RAM. (*Per lo alt y prim.*) (Si era lleig y com un fil.)
PACO Estich ben determinat
per resoldre aquet conflicte,
subjectarme al veredicte
dels senyors. (*Pel públich.*)
ROIG (*Satisfet.*) ¡Molt be!
LLOR. ¡Aceptat!
PACO (*Dirigintse al públich: los demés actors indecisió respectiva.*)
En los temps en que vivím,
'l casarse es pert de moda,
y á mi 'ls só franch m' acomoda
la moda que així establim;
motiu pe 'l que miro prim
en pendra resolució
tant important y per aixó
ho faré sols si ho exigeixen;
'm caso, si m' ho aplaudeixan
si no m' ho aplaudeixen... no.
Los actors esperan la contestació ansiosos; lo públich já 'l que vol.

TELÓ.—FI DE LA COMEDIA.

Biblioteca de L'AURENETA

	Preu 2 ptas
La Suripanta, comedia en tres actes, prosa, per D. A. Ferrer y Codina.	
Lo Somatent de Girona, quadro dramátich, prosa, per D. F. Agulló Vidal	» 1 »
La Pubilla de Caixás, drama en 3 actes, vers, per D. Francisco X. Godo.	» 2 »
Armas y Lletras, comedia en un acte, prosa, per D. A. Ferrer y Codina.	» 1 »
Otger, drama en 3 actes y en vers, de D. Anton Ferrer y Codina . . .	» 2 »
La Minyona del Rector, joguina en un acte y en prosa per Francisco X. Godo	» 1 »
Un pom de violas, comedia en 3 actes y en vers, de D. Conrat Roure (Pau Bunyegas)	» 2 »
¡Tenorios!, comedia en tres actes y en prosa, de D. Anton Ferrer y Codina.	» 2 »
¡Ditxós ball de máscaras!, joguina en un acte y en prosa, de D. F. Figueras y Ribot	» 1 »
El Túnel, drama en tres actes y en vers per D. Francisco X. Godo.	» 2 »
Mar grossa, joguina en 1 acte, prosa, per D. Ernest Soler de las Casas. .	» 1 »
Al cim de la gloria, lloansa, escrita en vers, per Antoni Careta y Vidal. .	» 1 »
Lo Collaret de perlas, drama en tres actes y en vers, per Frederich Soler (Pitarra)	» 2 »
Un cop de telas, diálech en un acte, per D. Anton Ferrer y Codina	» 1 »
Lo mas perdut, comedia en tres actes y en vers, per D. Joseph Feliu y Codina	» 2 »
Una promelensa, pasillo cómich en un acte y en vers, per D. Joan Marxuach.	» 1 »
Lo general «No importa» drama en tres actes y en vers, per D. Teodoro Baró	» 2 »
Toreros d' Hivern, comedia en tres actes y en prosa, deA. Ferrer y Codina. .	» 2 »
La Pubilla de Caixás, drama en tres actes, vers, per D. Francisco X. Godo.	» 2 »
No sempre 'l que paga, trenca, comedia en un acte, prosa, deF Figueras y Ribot	» 1 »
Lo Patró Aranya, comedia en un acte, prosa, per Joseph María Pous. . .	» 1 »
¡Trampas! comedia en tres actes, vers, per Manel Rovira y Serra	» 2 »